คู่มือ

การดำเนินงานตามมาตรฐาน

สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง

(ที่นอน สูทกรรม โรงเลี้ยงอาหาร สถานพยาบาล
การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล)

กองบริการทางการแพทย์
กรมราชทัณฑ์

คำนำ

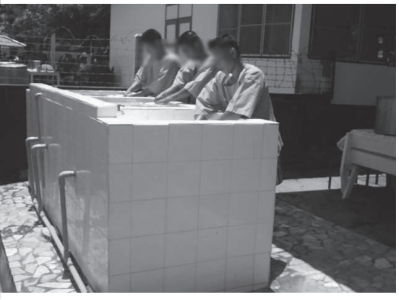
กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้การพัฒนาสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานการใช้ชีวิตในเรือนจำสำหรับผู้ต้องขัง (ด้านที่นอน สูทกรรม โรงเลี้ยงอาหาร สถานพยาบาล การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล) เป็นตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการในระดับกรม และใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานของเรือนจำ โดยกรมราชทัณฑ์ได้แจ้งให้เรือนจำประสานกับหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลสถานีอนามัย เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสำนักงานเขตพื้นที่ของกรุงเทพฯ เข้าตรวจประเมินผลการพัฒนาสิ่งจำเป็นดังกล่าวข้างต้น โดยใช้แบบประเมินสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งในแต่ละด้านจะมีรายละเอียดคำอธิบายข้อมาตรฐานและค่าคะแนนที่แตกต่างกัน แต่จากข้อมูลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ผู้รับผิดชอบงานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในเรือนจำมีการหมุนเวียนสลับหน้าที่กันบ่อยครั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานและมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในข้อมาตรฐานต่างๆ กองบริการทางการแพทย์จึงได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขังขึ้น เพื่อให้เรือนจำใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาให้ผู้ต้องขังมีสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานครบทั้ง 5 ด้าน ก่อนขอรับการตรวจประเมินจากหน่วยงานภายนอก รวมทั้งใช้เป็นแนวทางประกอบการขอตั้งงบประมาณในการปรับปรุงพัฒนามาตรฐานด้านต่าง ๆ ต่อไป

กองบริการทางการแพทย์

สารบัญ

หน้า

- คำนำ
- มาตรฐานด้านที่นอน 1
- มาตรฐานด้านสูทกรรม 7
- มาตรฐานด้านโรงเลี้ยงอาหาร 18
- มาตรฐานด้านสถานพยาบาล 22
- มาตรฐานด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล 41
- ภาคผนวก 49

1. มาตรฐานด้านที่นอน

(คะแนนรวม 25 คะแนน เกณฑ์มาตรฐานได้ 22 คะแนนขึ้นไป)

1. พื้น ผนัง เพดาน สะอาด แข็งแรง สภาพดี ไม่ชำรุด (3 คะแนน)

คำอธิบาย พื้น ผนัง เพดาน เรือนนอน ต้องไม่มีคราบสกปรก ไม่มีหยากไย่ ไม่ชำรุด มุ้งลวดมีสภาพดีไม่ชำรุด ไม่มีฝุ่นละออง หรือสิ่งสกปรกเกาะจับ

รูปที่ 1.1

รูปที่ 1.2

2. เครื่องนอนเพียงพอ (ครบตามจำนวนผู้ต้องขัง) และมีลักษณะเดียวกัน (ภายในห้องหรือเรือนนอนเดียวกัน) (5 คะแนน)

คำอธิบาย เครื่องนอน ได้แก่ ที่นอน หมอนและผ้าห่ม ต้องจัดให้แก่ผู้ต้องขังครบทุกคนโดยเท่าเทียมกัน ไม่มีเครื่องนอนส่วนเกินกว่าที่จัดให้ ถ้ามีการเพิ่มจำนวนต้องเพิ่มให้ทั่วทุกคน เช่น ช่วงที่มีอากาศหนาวเย็น เครื่องนอนต้องมีลักษณะเดียวกัน ได้แก่ ความกว้าง ความยาว ความหนา และสี ต้องเป็นลักษณะเดียวกันอย่างน้อยภายในห้องเดียวกัน โดยเรือนจำเป็นผู้พิจารณาและตกลงกัน

รูปที่ 2.1

รูปที่ 2.2

3. ห้องนอนมีการระบายอากาศดี (พื้นที่ประตูหน้าต่างไม่น้อยกว่า 1/4 ของพื้นที่ห้อง และความสูงจากพื้นถึงเพดาน ไม่น้อยกว่า 3.5 เมตร) (1 คะแนน)

คำอธิบาย ห้องนอนต้องมีพื้นที่ระบายอากาศเพียงพอ เช่น ประตู หน้าต่าง ช่องลม โดยคิดจากพื้นที่ประตู หน้าต่าง หรือพื้นที่ระบายอากาศอื่นๆ รวมกันต้องมีไม่น้อยกว่า ¼ ของพื้นที่ห้อง และความสูงจากพื้นถึงเพดานห้องไม่น้อยกว่า 3.5 เมตร

รูปที่ 3.1

รูปที่ 3.2

4. มีอุปกรณ์ช่วยระบายอากาศ คือ พัดลมระบายความร้อน ในกรณีที่ผู้ต้องขังเกินความจุมาตรฐานต้องมีพัดลมระบายอากาศ (VENTILATOR) ที่ใช้การได้ (4 คะแนน)

คำอธิบาย ห้องนอนทุกห้องต้องมีอุปกรณ์ช่วยระบายอากาศ ได้แก่ พัดลมเพดานเป่าเพื่อเพิ่มความเย็น และในกรณีที่เรือนจำมีจำนวนผู้ต้องขังเกินความจุมาตรฐาน โดยคิดจากพื้นที่นอนมาตรฐานเฉลี่ย 2.25 ตารางเมตรต่อคน (พื้นที่ห้องนอนทั้งหมดหารจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด) ต้องติดพัดลมระบายอากาศ (Ventilator) เพื่อช่วยดูดอากาศ (การติดพัดลมระบายอากาศหรือพัดลมดูดอากาศ คิดจาก **ปริมาตรห้อง คือ (กว้าง x ยาว x สูง) x ปริมาตรอากาศถ่ายเทที่ควรจะมีภายในห้อง 7 เท่า** (ตามกฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 33 พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการระบายอากาศในอาคารสูงหรืออาคารขนาดใหญ่โดยวิธีกล) **หารด้วยประสิทธิภาพของพัดลมระบายอากาศที่จะใช้ คือ Airflow rate** (โดยใช้เทียบหน่วยให้เป็นหน่วยเดียวกัน) ไม่ควรใช้พัดลมระบายอากาศหรือพัดลมดูดอากาศที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเกิน 30 เซนติเมตร เนื่องจากแรงดูดอากาศจะมากเกินไป ใช้กระแสไฟมากและมีเสียงดัง ถ้าเป็นห้องนอนมีผนังทึบกั้นกับห้องติดกันให้ติดพัดลมดูดอากาศแยก แต่ถ้าห้องนอนติดกันมีผนังโปร่งด้านบนคิดปริมาตรห้องรวมกันในการติดพัดลมดูดอากาศได้

รูปที่ 4.1

5. มีแสงสว่างเพียงพอ (มองเห็นชัดเจนในการทำความสะอาดเวลากลางวัน) (1 คะแนน)

คำอธิบาย ห้องนอนต้องมีแสงสว่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถมองเห็นได้ชัดเจนสะดวกในการทำความสะอาดในเวลากลางวัน

รูปที่ 5.1

6. มีอุปกรณ์ช่วยให้แสงสว่าง เช่น หลอดไฟ สภาพดีใช้งานได้ (1 คะแนน)

คำอธิบาย ห้องนอน เรือนนอน ต้องติดหลอดไฟสำหรับเพิ่มแสงสว่างเพื่อช่วยการมองเห็นสภาพทั่วไปชัดเจนในเวลากลางคืน หลอดไฟต้องมีสภาพดีให้แสงสว่างได้

รูปที่ 6.1

7. ไม่มีเหตุรำคาญ เช่น ฝุ่น ยุง เรือด ฯลฯ (1 คะแนน)

คำอธิบาย ห้องนอนต้องไม่มีร่องรอยหรือถูกรบกวนจากฝุ่นละออง ยุง เรือด ฯลฯ

รูปที่ 7.1

รูปที่ 7.2

8. เครื่องนอนสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็นอับ จัดเป็นระเบียบ (4 คะแนน)

คำอธิบาย เครื่องนอน ได้แก่ ที่นอน หมอน ผ้าห่ม ต้องอยู่ในสภาพสะอาด ไม่ชำรุด ไม่มีคราบสกปรกของเหงื่อไคล เครื่องนอนไม่มีกลิ่นเหม็นอับ จัดเรียงเป็นระเบียบไม่สุมเป็นกอง ไม่ควรใช้ผ้าคลุมเครื่องนอนรวมกัน หากไม่มีปัญหาฝุ่นละอองจากโรงงานฝึกวิชาชีพรบกวน เพื่อให้มีการระบายกลิ่นอับของเครื่องนอนได้ดี มีการทำความสะอาดสม่ำเสมอ ควรนำออกผึ่งแดด (ถ้ามี)อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง

รูปที่ 8.1

รูปที่ 8.2

รูปที่ 8.3

9. พื้นที่นอนเพียงพอ (เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 1.20 ตารางเมตรต่อคน) (2 คะแนน)

คำอธิบาย ผู้ต้องขังต้องมีพื้นที่นอนเพียงพออย่างน้อยที่สุดไม่น้อยกว่า 1.20 ตารางเมตรต่อคน (คิดจากพื้นที่ใช้นอนทั้งหมด ลบพื้นที่ส้วมทั้งหมด หารด้วยจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด) ทั้งชายและหญิง สำหรับผู้หญิงใช้พื้นที่อย่างน้อย 1.20 ตารางเมตรด้วย เพื่อเผื่อพื้นที่สำหรับเด็กติดมารดา

หมายเหตุ : ในเรือนนอนผู้ต้องขัง ควรจัดทำเลขกำกับที่นอน และผังที่นอนของผู้ต้องขังของแต่ละห้องไว้ ที่หน้าประตูแต่ละห้องนอน เพื่อสะดวกในการตรวจสอบจำนวน สภาพเครื่องนอน การควบคุม การจู่โจมและสามารถตรวจค้นได้โดยง่าย

รูปที่ 9.1

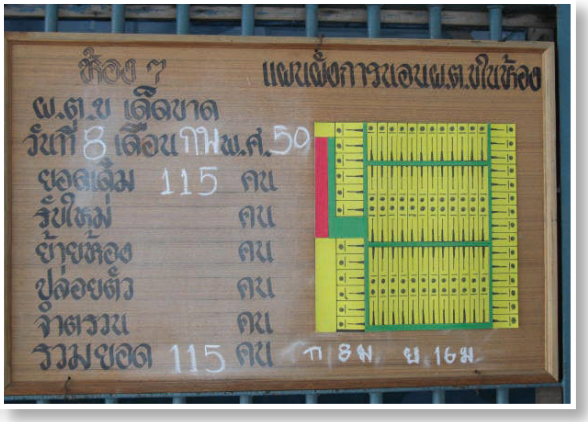
รูปที่ 9.2

รูปที่ 9.3

รูปที่ 9.4

รูปที่ 9.5

รูปที่ 9.6

รูปที่ 9.7

10. มีส้วมในเรือนนอนที่สะอาด ไม่มีน้ำขังที่พื้น (1 คะแนน)

คำอธิบาย ในห้องนอนต้องมีส้วม มีสภาพดี ไม่ชำรุด สะอาด ไม่มีคราบสกปรกติดที่ส้วมหรือพื้นรอบๆ พื้นส้วมไม่มีน้ำขัง ไม่มีเศษขยะตกค้าง มีถังใส่ขยะมีฝาปิดมิดชิด ยกสูงจากพื้น หรือแขวนให้พ้นจากพื้น

รูปที่ 10.1

รูปที่ 10.2

11. มีจุดน้ำดื่มสำรองทุกห้องโดยจัดให้มีน้ำดื่มในภาชนะที่สะอาด มีก๊อกปิด-เปิด มีฝาปิดมิดชิด จัดวางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 ซม. อยู่นอกบริเวณส้วม หากกรณีผู้ต้องขังเกินความจุ ไม่มีจุดวางน้ำดื่มต้องมีการจัดการให้ผู้ต้องขังมีภาชนะสะอาดปลอดภัยบรรจุน้ำดื่มส่วนบุคคลสำหรับดื่มบนเรือนนอนให้เป็นลักษณะเดียวกัน และไม่จัดเก็บบนเรือนนอนในช่วงกลางวัน (2 คะแนน)

คำอธิบาย ในห้องนอนทุกห้องต้องจัดให้มีน้ำดื่มสำรอง โดยจัดน้ำดื่มใส่ภาชนะที่สะอาดทำด้วยวัสดุปลอดภัย มีก๊อกปิด-เปิดน้ำ มีฝาปิดมิดชิดป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังใช้วิธีจ้วงตักน้ำมาดื่ม จัดวางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร (ระดับก๊อกปิด-เปิด) หรืออาจต่อท่อน้ำจากภาชนะใส่น้ำดื่มจากภายนอกห้องเข้ากับก๊อกปิด-เปิดน้ำภายในห้องนอน โดยจัดตั้งหรือติดตั้งไว้นอกบริเวณส้วมเพื่อป้องกันการปนเปื้อน กรณีผู้ต้องขังเกินความจุไม่มีจุดวางน้ำดื่มสำรองต้องมีการจัดการให้ผู้ต้องขังมีภาชนะสะอาดปลอดภัย (ทั้งด้านสุขภาพและการควบคุม) บรรจุน้ำดื่มส่วนบุคคลสำหรับดื่มบนเรือนนอนให้เป็นลักษณะเดียวกัน และไม่จัดเก็บบนเรือนนอนในช่วงกลางวัน

รูปที่ 11.1

รูปที่ 11.2

2. มาตรฐานด้านสูทกรรม

(คะแนนรวม 18 คะแนน เกณฑ์มาตรฐานต้องได้คะแนนเต็ม 18 คะแนน)

1. สะอาด เป็นระเบียบ พื้นที่ทำด้วยวัสดุถาวร แข็ง เรียบ สภาพดี (1 คะแนน)

คำอธิบาย บริเวณสูทกรรมหรือบริเวณที่ใช้เตรียม ปรุง ประกอบอาหาร ต้องจัดเป็นระเบียบ ผนัง เพดาน ไม่มีคราบสกปรก คราบไหม้ หรือหยากไย่ พื้นต้องเป็นวัสดุถาวร แข็ง เรียบ เช่น คอนกรีต กระเบื้อง หินขัด และต้องไม่ชำรุดจนเป็นแหล่งของความสกปรก ไม่มีเศษขยะ เศษอาหาร และคราบสกปรก

รูปที่ 1.1

2. ไม่เตรียมและปรุงอาหารบนพื้น (1 คะแนน)

คำอธิบาย ไม่วางอาหารและภาชนะที่ใช้ในการปรุงประกอบอาหารบนพื้น ไม่เตรียมอาหาร เช่น การหั่น การล้าง การปรุงอาหารบนพื้น เป็นต้น

รูปที่ 2.1

รูปที่ 2.2

3. โต๊ะเตรียม-ปรุงอาหาร และบริเวณผนังเตาไฟต้องทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย (เช่น สแตนเลส กระเบื้อง) มีสภาพดี และพื้นโต๊ะต้องสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 ซม. (1 คะแนน)

คำอธิบาย ต้องเตรียม ปรุง ประกอบอาหาร บนโต๊ะที่สูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร โดยโต๊ะเตรียมปรุงอาหาร และผนังบริเวณเตาไฟ ต้องทำด้วยวัสดุที่เรียบทำความสะอาดง่าย เช่น บุด้วยสแตนเลส อลูมิเนียม กระเบื้องเคลือบ อยู่ในสภาพดี ไม่ชำรุด แข็งแรงมั่นคง ไม่มีคราบสกปรก

รูปที่ 3.1

รูปที่ 3.2

4. อาหารเครื่องดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิทต้องมีเลขทะเบียนตำรับอาหาร เช่น เครื่องหมาย อย. (1 คะแนน)

คำอธิบาย อาหารและเครื่องดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท หมายถึง อาหารและเครื่องดื่มที่บรรจุในภาชนะบรรจุที่มีการฉาบ อัดเคลือบ หรือติดด้วยวัสดุที่สามารถป้องกันไม่ให้มีความชื้นหรืออากาศภายนอกเข้าไปในภาชนะบรรจุได้ ต้องมีฉลาก อย. และฉลากต้องมีเลขทะเบียนตำรับอาหาร ภายในหลังกรอบจะต้องมีอักษรและเลขกำกับ เช่นอย. ผก. 399/2550 หรือมีการรับรองของราชการ สามารถตรวจสอบได้

ผก. 433/2547

รูปที่ 4.1

รูปที่ 4.2

หมายเหตุ : **การตรวจรับน้ำปลา** ขอให้เจ้าหน้าที่เรือนจำได้ตรวจสอบ และสังเกตดูด้วยว่า น้ำปลาที่ได้จัดส่งมานั้น เป็นน้ำปลาที่มีบรรจุภัณฑ์มาจากโรงงานผู้ผลิต มีเครื่องหมายรับรองของทางราชการ (เครื่องหมาย อย.) มีฉลากถูกต้องชัดเจน ฉลากระบุว่าเป็น **น้ำปลาแท้ 100%** ซึ่งจะมีส่วนผสมของน้ำปลา 90-100% มิใช่เป็น **กากของน้ำปลา** ซึ่งมีส่วนผสมของปลาเพียง 30% แล้วมีการเติม สี กลิ่น และรส ให้เหมือนน้ำปลา และมิใช่เป็น **น้ำเกลือผสม** ไม่มีการลักลอบเติม มีการห่อหุ้มบรรจุภัณฑ์เรียบร้อยเหมือนตามท้องตลาด ไม่มีการตัดจุกฝาด้านใน

รูปที่ 4.3

รูปที่ 4.4

และสำหรับ**การตรวจรับน้ำส้มสายชู** ขอให้เจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบและสังเกตเช่นเดียวกับการตรวจรับน้ำปลา กล่าวคือ เป็นน้ำส้มสายชูที่มีบรรจุภัณฑ์มาจากโรงงานผู้ผลิต มีเครื่องหมายรับรองของทางราชการ (เครื่องหมาย อย.) มีฉลากถูกต้องชัดเจน ฉลากระบุว่าเป็น **น้ำส้มสายชูหมัก** (การผลิตที่ได้จากการนำพืชผลทางการเกษตรมาหมัก) หรือ **น้ำส้มสายชูกลั่น** (การผลิตน้ำส้มสายชูจากการสังเคราะห์ทางเคมี) ถ้าเป็นไปได้ ไม่ควรใช้ **น้ำส้มสายชูเทียม** และ **น้ำส้มสายชูบรรจุถังพลาสติก** ที่ไม่ได้การรับรองจากทางราชการและไม่มีแหล่งผลิตที่ชัดเจน เพราะอาจเป็นน้ำส้มสายชูชนิดที่เป็นอันตรายและไม่เหมาะกับการบริโภค เช่น การนำหัวน้ำส้มซึ่งเป็นกรดที่ใช้ในอุตสาหกรรมฟอกหนัง สิ่งพิมพ์ สิ่งทอ หรือกรดสังเคราะห์อื่น เช่น กรดกำมะถัน กรดเกลือ ที่มีรสเปรี้ยวมาเจือจางกับน้ำเพื่อปลอมเป็นน้ำส้มสายชู ทำให้เมื่อบริโภคเข้าไปอาจทำให้เกิดพิษสะสม ทำลายเยื่อบุกระเพาะอาหารและลำไส้ ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายเป็นอย่างมาก

รูปที่ 4.5

5. อาหารสด เช่น เนื้อสัตว์ ผักสด ผลไม้ และอาหารแห้ง ต้องมีคุณภาพดี แยกเป็นสัดส่วน ไม่ปะปนกัน วางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร หรือเก็บในตู้เย็น ถ้าเป็นห้องเย็นต้องวางอาหารสูงจากพื้นอย่างน้อย 30 เซนติเมตร สำหรับอาหารสดต้องล้างให้สะอาดก่อนนำมาปรุง (1 คะแนน)

คำอธิบาย อาหารสดต้องมีคุณภาพดี หมายถึง ลักษณะสด สะอาด ไม่มีสีหรือกลิ่นที่ผิดปกติไป อาหารแห้งต้องไม่มีรา ไม่มีกลิ่นอับ แยกเก็บเป็นสัดส่วน คือ แยกเก็บระหว่างเนื้อสัตว์ ผักสด ผลไม้ และอาหารแห้ง ใส่ภาชนะแยกจากกัน และวางไว้สูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร หรือเก็บในตู้เย็น หรือถ้าเก็บในห้องเย็นที่บุคคลผ่านเข้าออกได้ ต้องวางอาหารไว้บนชั้นที่สูงจากพื้นอย่างน้อย 30 เซนติเมตร สำหรับอาหารสดโดยเฉพาะผักสดจะต้องล้างให้สะอาดก่อนนำมาปรุง

รูปที่ 5.1

รูปที่ 5.2

รูปที่ 5.3

รูปที่ 5.4

รูปที่ 6.1

6. อาหารที่ปรุงสำเร็จแล้ว เก็บในภาชนะที่สะอาด มีการปกปิด วางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร (1 คะแนน)

คำอธิบาย อาหารที่ปรุงสำเร็จแล้ว ได้แก่ อาหารที่พร้อมจะรับประทานได้ทันที ต้องเก็บไว้ในภาชนะที่สะอาด มีฝาภาชนะ ฝาชี หรืออุปกรณ์ปกปิดอาหารที่สะอาด และปกปิดอาหารไว้ตลอดเวลา วางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร

7. มีห้องหรือสถานที่สำหรับเก็บอาหารที่ปรุงสำเร็จแล้ว (1 คะแนน)

คำอธิบาย อาหารที่ปรุงสำเร็จแล้วระหว่างรอนำไปจัดเลี้ยง ควรจัดวางให้เป็นสัดส่วนในห้องหรือสถานที่จัดวางเฉพาะไม่ปะปนกับอาหารอื่น

รูปที่ 7.1

รูปที่ 7.2

8. น้ำดื่ม เครื่องดื่ม ต้องสะอาด ใส่ภาชนะที่สะอาด มีฝาปิด มีก๊อกหรือทางเทรินน้ำ หรืออุปกรณ์ที่มีด้าม สำหรับตักโดยเฉพาะ และวางสูงจากพื้น อย่างน้อย 60 ซม. (1 คะแนน)

คำอธิบาย น้ำดื่ม เครื่องดื่ม น้ำผลไม้ ต้องสะอาด หมายถึง ให้พิจารณาถึงน้ำที่นำมาทำเป็นน้ำดื่ม เครื่องดื่ม หรือน้ำผลไม้ต่างๆ ต้องเป็นน้ำที่ผ่านการฆ่าเชื้อโรคแล้ว เช่น ผ่านการต้ม กรอง (โดยเครื่องกรองที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ) หรือเป็นน้ำประปาที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้ควรได้รับการตรวจทางห้องปฏิบัติการและได้มาตรฐานตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข

รูปที่ 8.1

รูปที่ 8.2

9. น้ำแข็งที่ใช้บริโภคต้องสะอาด มีฝาปิด มีอุปกรณ์ที่มีด้ามสำหรับคีบหรือตักโดยเฉพาะ วางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร และต้องไม่มีสิ่งของอื่นแช่รวมไว้ (1 คะแนน)

คำอธิบาย น้ำแข็งที่ใช้บริโภค ต้องเป็นน้ำแข็งที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ในการบริโภคโดยตรง ไม่มีตะกอน เมื่อละลายแล้วควรเป็นน้ำที่สะอาดได้มาตรฐานน้ำดื่มตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ภาชนะที่ใส่ต้องเป็นภาชนะที่สะอาด สามารถเก็บความเย็นได้ มีฝาปิด ต้องมีอุปกรณ์สำหรับคีบหรือตักที่มีด้ามยาวเพียงพอที่จะสามารถหยิบจับได้โดยไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน และในภาชนะที่ใส่น้ำแข็งต้องไม่มีสิ่งของอื่นใดแช่ปนอยู่

รูปที่ 9.1

หมายเหตุ : ในกรณีที่ทางเรือนจำไม่มีน้ำแข็งจัดเลี้ยงให้กับผู้ต้องขัง ในข้อนี้จะถือว่าให้ผ่านเกณฑ์การประเมินได้ แต่ถ้ามีการจัดเลี้ยงต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง

10. ภาชนะอุปกรณ์ เช่น จาน ชาม ช้อน ต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่มีพิษภัย เช่น สแตนเลส กระเบื้องเคลือบขาว อลูมิเนียม เมลามีนสีขาวหรือสีอ่อนสังกะสีเคลือบขาว (1 คะแนน)

คำอธิบาย ภาชนะอุปกรณ์ที่ใช้ใส่อาหาร หรือใช้ในการบริโภค เช่น จาน ชาม ช้อน และส้อม ต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่มีพิษภัย เช่น สแตนเลส กระเบื้องเคลือบขาว อลูมิเนียม เมลามีนสีขาวหรือสีอ่อนสังกะสีเคลือบขาว (ต้องอยู่ในสภาพดีไม่กะเทาะ)

รูปที่ 10.1

รูปที่ 10.2

11. ภาชนะและช้อนตักน้ำส้มสายชู น้ำปลา และน้ำจิ้ม ต้องทำด้วยวัสดุปลอดภัย มีฝาปิด สำหรับเครื่องปรุงรสอื่นๆ ต้องใส่ภาชนะที่ทำความสะอาดง่าย มีฝาปิด และสะอาด (1 คะแนน)

คำอธิบาย ภาชนะใส่เครื่องปรุงรสที่มีฤทธิ์กัดกร่อนได้ เช่น น้ำส้มสายชู น้ำปลา และน้ำจิ้มต่างๆ ต้องใช้วัสดุที่ทนการกัดกร่อนได้ดี ได้แก่ กระเบื้องเคลือบขาว ฯลฯ ต้องมีฝาปิด ช้อนตักควรเป็นช้อนกระเบื้องเคลือบขาวจะดีที่สุด สำหรับสแตนเลส ต้องเลือกใช้สแตนเลสที่มีส่วนผสมถูกต้อง โดยสังเกตที่ตัวสแตนเลสจะมีอัตราส่วนบอกไว้เป็นเลข เช่น 18-8 สำหรับเครื่องปรุงรสชนิดอื่นที่ไม่กัดกร่อน เช่น น้ำตาล พริกป่น ถั่วป่น ให้เลือกใช้ภาชนะอุปกรณ์ได้ตามข้อ 10 ภาชนะที่ใช้ต้องทำความสะอาดง่ายมีฝาปิดหรือใช้ฝาชีปิด และอยู่ในสภาพที่สะอาด ไม่มีคราบสกปรก

รูปที่ 11.1

รูปที่ 11.2

หมายเหตุ : มาตรฐานในข้อนี้ ในกรณีที่เรือนจำไม่ได้จัดเครื่องปรุงรสไว้บริการ จะถือว่าให้ผ่านเกณฑ์การประเมินได้ แต่หากมีการจัดบริการเครื่องปรุงรสจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง

12. ล้างภาชนะอุปกรณ์ด้วยวิธีการอย่างน้อย 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ล้างด้วยน้ำยาล้างภาชนะ และขั้นตอนที่ 2 ล้างด้วยน้ำสะอาด 2 ครั้งหรือล้างด้วยน้ำไหล และอุปกรณ์การล้างต้องสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร (1 คะแนน)

คำอธิบาย การล้างภาชนะอุปกรณ์ตามหลักสุขาภิบาลอาหาร จะต้องล้างด้วยวิธีการ 3 ขั้นตอน คือ

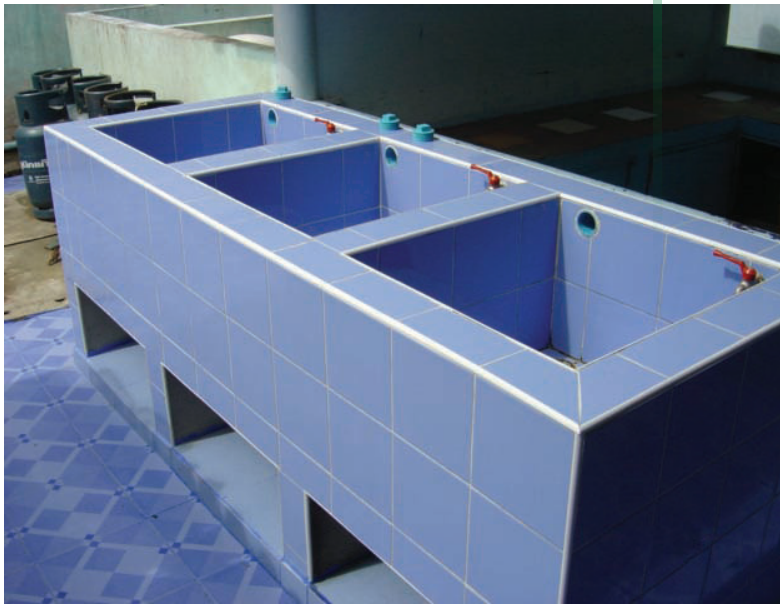
ขั้นตอนที่ 1 การกำจัดเศษอาหารและคราบไขมัน โดยใช้สารเคมีทำความสะอาดต่างๆ เช่น น้ำยาล้างภาชนะ (หมายถึง สารเคมีที่ผลิตขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการล้างภาชนะโดยเฉพาะ) สบู่ ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 2 การกำจัดสารเคมีที่ใช้ทำความสะอาดให้หมดไป โดยใช้น้ำสะอาดซึ่งอาจใช้น้ำจากก๊อกไหลผ่านภาชนะทุกชิ้น หรือล้างด้วยน้ำสะอาด 2 ครั้ง ทั้งนี้ต้องพิจารณาน้ำที่ใช้ล้างด้วยว่าต้องสะอาดทั้ง 2 ครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนของการฆ่าเชื้อโรค เช่น อบ ลวก หรือใช้สารเคมี เช่น คลอรีน (อัตราส่วนผงปูนคลอรีน 60% 1 ช้อนชา ต่อน้ำ 1 ปี๊บ แช่ภาชนะนาน 2 นาที)

รูปที่ 12.1

รูปที่ 12.2

สำหรับมาตรฐานที่กำหนดในข้อนี้ การล้างภาชนะอย่างน้อยต้องผ่านในขั้นตอนที่ 1 และ 2 นอกจากในกรณีที่มีการระบาดของโรคติดต่อในระบบทางเดินอาหารควรจะผ่านขั้นตอนที่ 3 ด้วย และอุปกรณ์การล้างต้องวางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร

13. ช้อน และอุปกรณ์ตักอาหาร วางตั้งเอาด้ามขึ้นหรือวางเป็นระเบียบในภาชนะที่โปร่ง สะอาด มีการปกปิด ตั้งสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร (1 คะแนน)

คำอธิบาย ช้อน อุปกรณ์ตักอาหาร ต้องวางในลักษณะตั้ง โดยเอาส่วนที่มือจับไว้ด้านบนหรือวางเรียงเป็นระเบียบโดยวางเรียงนอนไปในทางเดียวกัน แล้วเก็บไว้ในที่สะอาด มิดชิด หรือมีฝากล่องปกปิดโดยเฉพาะและวางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร

รูปที่ 13.1

รูปที่ 13.2

รูปที่ 13.3

14. ใช้ถังขยะที่ไม่รั่วซึม และมีฝาปิด (1 คะแนน)

คำอธิบาย ภาชนะที่ใช้รองรับขยะทุกใบต้องไม่รั่วซึม เพราะจะทำให้เศษขยะ และน้ำจากขยะเปรอะเปื้อนได้ และต้องมีฝาปิดภาชนะรองรับขยะ โดยมีการปิดไว้เสมอในช่วงพักการใช้งาน และควรใช้ถุงพลาสติกสวมไว้ด้านใน

รูปที่ 14.1

รูปที่ 14.3

รูปที่ 14.2

15. มีท่อหรือมีรางระบายน้ำที่มีสภาพดี ไม่แตกร้าว ระบายน้ำจากสูทกรรมและที่ล้างภาชนะอุปกรณ์ ลงสู่ท่อระบายหรือแหล่งบำบัดได้ดี และต้องไม่ระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยตรง (1 คะแนน)

คำอธิบาย ต้องมีทางระบายน้ำทิ้ง ซึ่งอาจเป็นท่อหรือรางระบายที่สามารถระบายน้ำจากจุดต่างๆ ลงสู่ท่อระบายหรือระบบกำจัดน้ำเสียได้ดี โดยต้องไม่ระบายน้ำที่ใช้แล้วทิ้งไปยังแหล่งน้ำสาธารณะ เช่น แม่น้ำ โดยตรง ต้องระบายน้ำลงสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะหรือระบบกำจัดน้ำเสีย

รูปที่ 15.1

รูปที่ 15.2

16. ห้องน้ำ ห้องส้วมต้องสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็น มีน้ำใช้เพียงพอ (1 คะแนน)

คำอธิบาย ห้องน้ำ ห้องส้วม ต้องสะอาด พื้นไม่มีน้ำขังเฉอะแฉะ ไม่มีคราบสกปรกต่างๆ ไม่มีกลิ่นเหม็น และมีน้ำใช้เพียงพอ

รูปที่ 16.1

รูปที่ 16.2

17. ผู้ประกอบอาหารแต่งกายสะอาด สวมเสื้อมีแขน (1 คะแนน)

คำอธิบาย ผู้ปรุงประกอบอาหาร ต้องแต่งกายสะอาด รวมทั้งสวมเสื้อมีแขนที่สะอาด

รูปที่ 17.1

18. มีสุขนิสัยที่ดี เช่น ตัดเล็บสั้น ไม่สูบบุหรี่ในขณะปฏิบัติงาน ไม่ใช้มือหยิบจับอาหารที่ปรุงสำเร็จแล้วโดยตรง (1 คะแนน)

คำอธิบาย ผู้ปรุงประกอบอาหาร ต้องมีสุขนิสัยในการปรุงประกอบอาหารที่ดีตามหลักสุขาภิบาลอาหารโดยเฉพาะต้องตัดเล็บสั้น และไม่สูบบุหรี่ขณะปฏิบัติงาน

รูปที่ 18.1

3. มาตรฐานด้านโรงเลี้ยงอาหาร

(คะแนนรวม 25 คะแนน เกณฑ์มาตรฐานได้ 22 คะแนนขึ้นไป)

1. มีโรงเลี้ยงอาหารเป็นสัดส่วน (2 คะแนน)

คำอธิบาย ต้องมีโรงเลี้ยงอาหารที่เป็นอาคารถาวร แยกเป็นสัดส่วนเฉพาะ

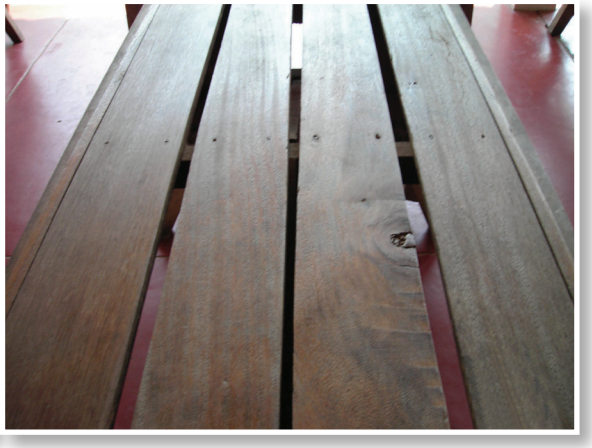

รูปที่ 1.1

2. สะอาด เป็นระเบียบ (5 คะแนน)

รูปที่ 2.1

รูปที่ 2.2

คำอธิบาย พื้นผนัง เพดาน ในบริเวณที่รับประทานอาหาร ต้องไม่มีคราบสกปรกหรือหยากไย่ ไม่มีเศษอาหาร ไม่มีน้ำขัง ไม่มีบริเวณที่ชำรุด จนเป็นแหล่งของความสกปรก ไม่มีวัสดุ หรือสิ่งของวางเกะกะ และสำหรับบริเวณทั่วไป ให้พิจารณาโดยรอบ เช่น ด้านหน้า หรือหลัง จะต้องไม่วางสิ่งของเกะกะและไม่มีเศษขยะ เศษอาหาร

3. โต๊ะ เก้าอี้ สะอาด แข็งแรง จัดเป็นระเบียบ (4 คะแนน)

คำอธิบาย โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับรับประทานอาหาร ต้องอยู่ในสภาพดี มั่นคงแข็งแรง พื้นผิวเรียบไม่หลุดลอกหรือถลอก จนก่อให้เกิดความสกปรก ไม่มีคราบเศษอาหาร หรือคราบสกปรกที่ทิ้งไว้นานจนทำความสะอาดได้ยาก และจัดเป็นระเบียบ

รูปที่ 3.1

รูปที่ 3.2

4. โต๊ะ เก้าอี้ เพียงพอกับจำนวนผู้ต้องขัง (ไม่นั่งรับประทานอาหารที่พื้น) (4 คะแนน)

คำอธิบาย โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับรับประทานอาหารต้องมีเพียงพอสำหรับผู้ต้องขังนั่งรับประทานอาหารในแต่ละมื้อหรือแต่ละรอบ โดยไม่ให้ผู้ต้องขังนั่งรับประทานอาหารที่พื้น

รูปที่ 4.1

รูปที่ 5.1

รูปที่ 5.2

5. มีจุดน้ำดื่มเป็นก๊อกปิด - เปิด หรือน้ำพุ หรือใส่ภาชนะที่สะอาด ซึ่งมีก๊อกปิด - เปิด มีฝาปิดมิดชิด จัดวางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร (3 คะแนน)

คำอธิบาย โรงเลี้ยงอาหาร ต้องจัดจุดน้ำดื่มไว้บริการ โดยอาจจัดเป็นน้ำสะอาดผ่านระบบท่อมีก๊อกปิด-เปิด หรือเป็นแบบน้ำพุ กดดื่ม หรือใส่ภาชนะสะอาดมีฝาปิดมิดชิด จัดวางไว้ตามจุดต่างๆ ในโรงเลี้ยงให้เพียงพอ หรืออาจจัดน้ำดื่มใส่เหยือกน้ำไว้ประจำโต๊ะระหว่างจัดเลี้ยงอาหาร และต้องจัดวางให้จุดปิด-เปิดน้ำ หรือเทรินน้ำอยู่สูงกว่าพื้น อย่างน้อย 60 เซนติเมตร

6. มีอ่างล้างภาชนะอุปกรณ์ อ่างล้างจาน บ่อดักไขมัน ชั้นหรือตะแกรงผึ่งภาชนะ ในกรณีที่มีการจัดเลี้ยงแยกตามแดนและมีการล้างภาชนะอุปกรณ์แยกจากสูทกรรม (1 คะแนน)

คำอธิบาย กรณีมีการจัดเลี้ยงอาหารแยกตามแดนและมีการล้างภาชนะอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาหารแยกจากสูทกรรม โรงเลี้ยงอาหารต้องมีอ่างล้างภาชนะอุปกรณ์หรืออ่างล้างจาน ชั้นหรือตะแกรงสำหรับผึ่งและจัดเก็บภาชนะอุปกรณ์ภายหลังทำความสะอาดแล้ว โดยให้สูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร และต้องมีบ่อดักไขมันบริเวณอ่างล้างจานเพื่อรองรับและบำบัดน้ำเสียขั้นต้นก่อนปล่อยลงรวมในทางระบายน้ำ

รูปที่ 6.1

รูปที่ 6.2

รูปที่ 6.3 (บ่อดักไขมัน)

รูปที่ 6.4 (บ่อดักไขมัน)

7. มีอุปกรณ์ปกปิดอาหารปรุงเสร็จที่เตรียมเลี้ยง เช่น ฝาชี ในกรณีที่มีการตักวางไว้และไม่ได้จัดเลี้ยงในทันที (1 คะแนน)

คำอธิบาย กรณีมีการจัดเลี้ยงอาหารโดยการตักอาหารเตรียมไว้ตามโต๊ะอาหาร รอผู้ต้องขังรับประทาน ต้องจัดหาอุปกรณ์ เช่น ฝาครอบ ฝาชี ปกปิดอาหารไว้ตลอดเวลาจนกว่าจะรับประทาน

8. มีอุปกรณ์จัดเลี้ยงครบตามจำนวนผู้ต้องขัง (4 คะแนน)

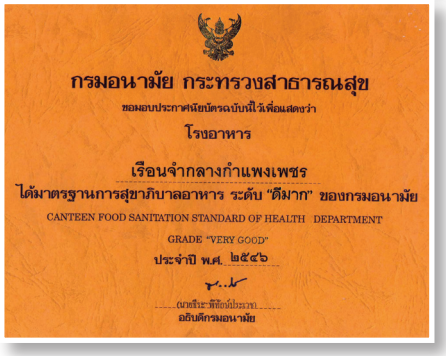
คำอธิบาย ต้องจัดให้มีภาชนะอุปกรณ์ในการรับประทานอาหาร ได้แก่ จาน ช้อน หรือถาดหลุมให้เพียงพอในการจัดเลี้ยงอาหารผู้ต้องขังแต่ละมื้อ หากแบ่งจัดเลี้ยงเป็นรอบในแต่ละมื้อต้องไม่ใช้ภาชนะอุปกรณ์ที่ใช้ในการรับประทานอาหารของผู้ต้องขังรอบก่อนในมื้อนั้นนำมาล้างแล้วใช้สำหรับการรับประทานอาหารของผู้ต้องขังรอบใหม่ เนื่องจากจะควบคุมเรื่องความสะอาดได้ยาก

9. ผู้ต้องขังที่ทำหน้าที่จัดเลี้ยงอาหารแต่งกายสะอาด (1 คะแนน)

คำอธิบาย ผู้ต้องขังที่ทำหน้าที่จัดเลี้ยงอาหารในโรงอาหาร โดยเฉพาะผู้ตักอาหาร ผู้ยกแจกอาหารต้องแต่งกายสะอาด สวมเสื้อมีแขน สวมหมวกคลุมผม

4. มาตรฐานด้านสถานพยาบาล

(คะแนนรวม 25 คะแนน เกณฑ์มาตรฐานต้องได้คะแนนเต็ม 25 คะแนน)

1. มีการจัดสถานที่เหมาะสมและสะดวกต่อการให้บริการ มีความมั่นคง แข็งแรงและแยกเป็นเอกเทศ (1 คะแนน)

คำอธิบาย สภาพอาคารสถานพยาบาลมีการก่อสร้างอย่างแข็งแรง ปลอดภัยต่อผู้ให้และผู้มารับบริการ ควรตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าใกล้กับประตูทางเข้า-ออกของเรือนจำ เพื่อความสะดวกในการเคลื่อนย้ายผู้ต้องขังป่วย และใช้เป็นสถานที่สำหรับให้บริการเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัยแก่ผู้ต้องขังโดยเฉพาะเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้โดยแยกอาคารสถานพยาบาลออกเป็นเอกเทศหรือจัดบริเวณที่ทำการพยาบาลให้เป็นสัดส่วนแยกออกจากฝ่ายอื่นๆ อย่างชัดเจน

2. มีสภาพแวดล้อมสะอาด อากาศถ่ายเทสะดวกและมีแสงสว่างเพียงพอ (1 คะแนน)

คำอธิบาย พื้น ผนัง เพดาน และบริเวณที่ทำการพยาบาลต้องสะอาด ไม่มีคราบสกปรก ไม่มีขยะ ฝุ่นละออง หรือหยากไย่ ควรตั้งอยู่ในบริเวณที่สงบห่างไกลจากโรงงานฝึกวิชาชีพ หรือแหล่งที่ก่อให้เกิดเสียงดัง และฝุ่นละอองรบกวน ไม่มีกลิ่นควัน หรือสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เป็นเขตปลอดบุหรี่ มีอากาศถ่ายเทสะดวก ปลอดโปร่ง ไม่อับชื้นหรือร้อนอบอ้าว ต้องมีแสงสว่างพอเพียง (ความสว่างของไฟนีออน 60-100 แรงเทียน/ฟุต)

3. มีการจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยได้อย่างเหมาะสมและเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน (1 คะแนน)

- บริเวณคัดกรองผู้ป่วย

คำอธิบาย ควรจัดบริเวณด้านหน้าสถานพยาบาลสำหรับการคัดกรองผู้ป่วย ได้แก่ การรับแจ้งอาการป่วย การค้นหาบัตรบันทึกความเจ็บป่วย (OPD Card) การซักประวัติความเจ็บป่วย การตรวจวัดสัญญาณชีพ และจัดสถานที่สำหรับผู้ต้องขังป่วยนั่งรอตรวจโรคให้เป็นสัดส่วน

รูปที่ 3.1

รูปที่ 3.2

รูปที่ 3.3

รูปที่ 3.4

รูปที่ 3.5 (ห้องทำการรักษาพยาบาล)

รูปที่ 3.6 (รถอุปกรณ์รักษาพยาบาล)

- บริเวณตรวจรักษา/ห้องทำการรักษาพยาบาล

คำอธิบาย จัดให้มีห้องตรวจรักษาโรคหรือกั้นบริเวณสำหรับตรวจโรคโดยเฉพาะ รวมทั้งจัดให้มีอุปกรณ์และครุภัณฑ์สำหรับการตรวจวินิจฉัยโรคเบื้องต้นให้พร้อมสำหรับการปฏิบัติงาน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย โต๊ะตรวจโรคพร้อมเก้าอี้ 1 ชุด เตียงตรวจโรคพร้อมม้าขึ้นเตียง 1 ชุด ชุดตรวจวินิจฉัยโรค 1 ชุด ส่วนห้องทำการรักษาพยาบาลควรเป็นห้องหรือบริเวณที่มีม่านกั้นแยกเป็นสัดส่วน สำหรับเจ้าหน้าที่ให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ต้องขัง เช่น การฉีดยา การทำแผล การผ่าตัดเล็ก เป็นต้น และบริเวณดังกล่าวควรมีวัสดุ/อุปกรณ์ อย่างน้อยประกอบด้วย เตียงนอนทำแผลพร้อมปูผ้ายางรองกั้นเปื้อน ชุดทำแผล-ฉีดยา รถเข็นทำแผลพร้อมถังขยะมีฝาปิด หม้อต้มเครื่องมือไฟฟ้า หรือหม้อนึ่งแรงดันไอน้ำ โคมไฟส่องตรวจโรค อ่างล้างมือ เป็นต้น

- บริเวณสำหรับสังเกตอาการผู้ป่วย/ที่นอนพักฟื้น

คำอธิบาย จัดบริเวณสำหรับให้ผู้ต้องขังนอนพักชั่วคราว เพื่อสังเกตอาการเจ็บป่วยหรือนอนพักฟื้นภายหลังกลับจากการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลภายนอกซึ่งบริเวณดังกล่าวต้องจัดให้มีอุปกรณ์/ครุภัณฑ์อย่างน้อยประกอบด้วย เตียงนอนผู้ป่วยพร้อมที่นอนและผ้าปูที่นอน ตู้ข้างเตียงพร้อมม่านั่งเสาแขวนน้ำเกลือ เครื่องวัดความดันโลหิตพร้อมหูฟังไฟฉาย ชุดขับถ่าย เป็นต้น

รูปที่ 3.7

รูปที่ 3.8

รูปที่ 3.9

รูปที่ 3.10

- บริเวณแยกสำหรับผู้ต้องขังโรคติดต่อ

<u>คำอธิบาย</u> ให้จัดห้องหรือบริเวณสำหรับแยกผู้ต้องขังโรคติดต่อออกจากผู้ต้องขังป่วยทั่วไป เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค โดยจัดให้มีระบบการระบายอากาศที่ดี และมีอุปกรณ์สำหรับป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค อาทิเช่น ถุงมือ ผ้าปิดปาก/จมูก ถังขยะติดเชื้อ เป็นต้น

รูปที่ 3.11

รูปที่ 3.12

- บริเวณจัดเก็บเวชภัณฑ์/จ่ายยา

<u>คำอธิบาย</u> ให้จัดโต๊ะหรือบริเวณสำหรับจ่ายยาแก่ผู้ต้องขังที่มารับการตรวจรักษาที่สถานพยาบาลเรือนจำ พร้อมทั้งให้คำแนะนำวิธีการใช้ยาแต่ละชนิดอย่างถูกต้องและชัดเจน นอกจากนี้ควรมีคลังยา (ห้องสำหรับเก็บเวชภัณฑ์) โดยเฉพาะ และควรมีการเก็บรักษาอย่างถูกต้อง เช่น เป็นสถานที่ปลอดภัยและมีอุปกรณ์ป้องกันภัยทุกอย่าง มีความสะอาดและอากาศถ่ายเทได้ดี ปลอดภัยจากแมลง/สัตว์กัดแทะ มีชั้นวางยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยาที่เพียงพอและจัดให้เป็นระเบียบ ทั้งนี้คลังยาไม่ควรมีวัสดุสิ่งของอื่นๆ นอกจากยาและเวชภัณฑ์ที่มิใช่ยารวมอยู่ด้วย

4. มีการใช้สถานพยาบาลตรงตามวัตถุประสงค์ ในด้านกิจการของสถานพยาบาลเพียงอย่างเดียว (1 คะแนน)

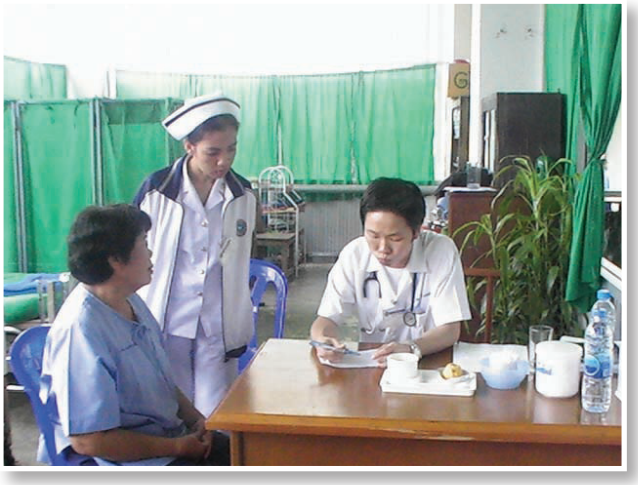
คำอธิบาย สถานพยาบาลใช้สำหรับกิจกรรมการรักษาพยาบาลผู้ต้องขังป่วยและกิจกรรมทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขโดยเฉพาะ ไม่ควรนำสถานพยาบาลไปใช้ในกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น เป็นที่ฝึกวิชาชีพและเก็บของ เป็นที่นอนของผู้ต้องขังกองนอก เป็นต้น

รูปที่ 4.1

5. มีแพทย์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลงานด้านอนามัยเรือนจำ (1 คะแนน)

คำอธิบาย กรมราชทัณฑ์ได้เข้าร่วมโครงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในกลุ่มผู้ต้องขัง จะมีหน่วยบริการปฐมภูมิเข้ามาให้การดูแลครบทั้ง 4 ด้าน คือ การบำบัดรักษา การป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสุขภาพ ซึ่งจะต้องมีแพทย์หรือบุคลากรด้านสาธารณสุขอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายเข้ามาให้บริการดูแลด้านอนามัยเรือนจำ

รูปที่ 5.1

6. มีพยาบาลวิชาชีพหรือพยาบาลเทคนิคหรือเจ้าหน้าที่พยาบาล ปฏิบัติหน้าที่พยาบาลเรือนจำในอัตราส่วน 1 คน : ผู้ต้องขัง 1,250 คน (1 คะแนน)

คำอธิบาย เกณฑ์การคิดกรอบอัตรากำลังบุคลากรสายการแพทย์ของกรมราชทัณฑ์ ตามมาตรฐานสถานพยาบาลคิดตามเกณฑ์ของ สปสช. คือต้องมีพยาบาลวิชาชีพหรือพยาบาลเทคนิคหรือเจ้าหน้าที่พยาบาลอย่างน้อย 1 คน ต่อผู้ต้องขัง 1,250 คน โดยคิดตามจำนวนผู้ต้องขัง ดังนี้

จำนวนผู้ต้องขัง

1 – 1,250 คน : บุคลากรสายการแพทย์ 1 คน

> 1,250 – 2,500 คน : บุคลากรสายการแพทย์ 2 คน

> 2,500 – 3,750 คน : บุคลากรสายการแพทย์ 3 คน

> 3,750 – 5,000 คน : บุคลากรสายการแพทย์ 4 คน

ในกรณีที่มีผู้ต้องขัง 5,000 คนขึ้นไป ต้องมีพยาบาลวิชาชีพ 1 คน และมีพยาบาลวิชาชีพหรือพยาบาลเทคนิคหรือ เจ้าหน้าที่พยาบาล อีกอย่างน้อย 4 คน

กรณีที่กรมฯยังไม่สามารถจัดอัตรากำลังให้ได้ แต่เรือนจำมีแพทย์ห้วงเวลาเข้าทำการตรวจรักษาหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาจัดบริการด้านการดูแลสุขภาพอนามัยผู้ต้องขัง หรือมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านการพยาบาลและได้รับมอบหมายให้ดูแลงานสถานพยาบาลให้ถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานอย่างมีเงื่อนไข

7. มีเวชภัณฑ์ตามบัญชียาพื้นฐานที่กรมราชทัณฑ์กำหนด (1 คะแนน)

คำอธิบาย เพื่อให้ผู้ต้องขังป่วยได้รับยาที่เหมาะสมตามสภาพอาการ และเป็นไปตามแผนการรักษาอย่างถูกต้องครบถ้วน ไม่เกิดอันตรายและผลข้างเคียงจากการใช้ยา สถานพยาบาลจึงจำเป็นต้องจัดให้มียาพื้นฐานประจำสถานพยาบาลเพื่อใช้ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ซึ่งจะมียา รวม 15 ประเภท ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนดหรือหากจำเป็นต้องใช้ยาอื่นใดก็ให้อยู่ภายใต้คำสั่งการรักษาของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบโรคศิลปะ ซึ่งเป็นผู้บำบัดโรคได้สั่งไว้ตามบัญชียาหลักแห่งชาติ

รูปที่ 7.1

8. มีการจัดทำสมุดควบคุมบัญชียาที่ถูกต้องไว้ประจำสถานพยาบาล (1 คะแนน)

คำอธิบาย สมุดควบคุมบัญชียาเป็นสมุดหรือบัญชีที่ควบคุมเวชภัณฑ์ที่มีอยู่ในคลังเวชภัณฑ์ทั้งหมดของสถานพยาบาล ซึ่งบัญชีดังกล่าวต้องแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับ วัน เดือน ปี การรับ-จ่ายและยอดคงเหลือของยาแต่ละชนิด แสดงแหล่งที่รับ/จ่ายยา ระบุราคา/หน่วยของยา และระบุวันผลิต/วันหมดอายุของยารายการนั้นๆ ดังตัวอย่าง

ชื่อเวชภัณฑ์ / ขนาด Tap Paracetamol (500 mg.)									**ขนาดบรรจุ** 1000's	
บัญชีควบคุมเวชภัณฑ์										
ว/ด/ป	**เลขที่เอกสารรับ/จ่าย**	**รับจาก**	**จ่ายให้**	**จำนวนยา**			**ราคา/หน่วย (บาท)**	**ว/ด/ป ผลิต**	**ว/ด/ป หมดอายุ**	**หมายเหตุ**
				รับ	**จ่าย**	**คงเหลือ**				

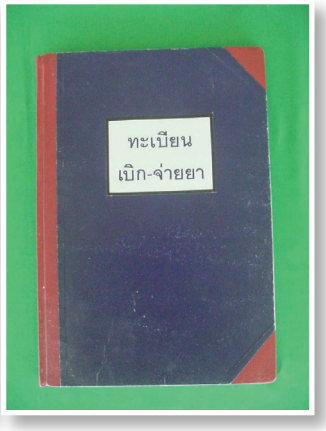
รูปที่ 8.1

รูปที่ 8.2

รูปที่ 8.3

รูปที่ 8.4

9. มีการจัดเก็บเวชภัณฑ์ ถูกต้อง แยกประเภทตามหมวดหมู่ และมีการเฝ้าระวังการหมดอายุของยา (1 คะแนน)

คำอธิบาย **การจัดเก็บเวชภัณฑ์ที่ถูกต้อง** หมายถึง การจัดเก็บเวชภัณฑ์อย่างเป็นระบบ เป็นสัดส่วน สามารถจัดเก็บได้ดังนี้

1. การจัดเก็บเวชภัณฑ์ตามรูปแบบของยา (Dosage Form) เช่น ยาเม็ด ยาน้ำ ยาฉีด ยาสำหรับใช้ภายนอก เป็นต้น
2. การจัดเก็บเวชภัณฑ์เรียงตามตัวอักษร เช่น การจัดเก็บเรียงจาก A ถึง Z
3. การจัดเก็บเวชภัณฑ์ตามฤทธิ์การรักษา (Pharmacological Indication) เช่น กลุ่มยารักษาโรคเบาหวาน กลุ่มยารักษาโรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น

การเฝ้าระวังยาหมดอายุ สามารถทำได้โดย

1. ใช้ระบบ First in-First out เป็นระบบการจัดเก็บเวชภัณฑ์ให้มีการหมุนเวียน โดยจัดเวชภัณฑ์ที่รับเข้าใหม่ไว้ด้านในหรือด้านซ้ายมือ ส่วนเวชภัณฑ์เก่าไว้ด้านนอกหรือด้านขวามือ เพื่อความสะดวกในการหยิบเวชภัณฑ์เก่ามาใช้ก่อน
2. การจัดทำบัญชีวันหมดอายุของเวชภัณฑ์ โดยจัดทำเป็นสมุดหรือกระดานที่สามารถตรวจสอบได้ทุกเดือน
3. การเขียนวันหมดอายุด้วยอักษรขนาดใหญ่ที่ขวดยาหรือกล่องบรรจุให้ชัดเจน

รูปที่ 9.1

รูปที่ 9.2

10. มีครุภัณฑ์ทางการแพทย์พื้นฐานครบทั้ง 16 รายการ (1 คะแนน)

คำอธิบาย ครุภัณฑ์ทางการแพทย์พื้นฐาน 16 รายการ ได้แก่

1. เตียงนอนผู้ป่วยพร้อมที่นอน
2. เตียงตรวจโรคพร้อมม้าขึ้นเตียง
3. ตู้ข้างเตียงพร้อมม้านั่ง
4. ตู้เก็บเวชภัณฑ์
5. รถเข็นผู้ป่วยชนิดนั่ง
6. รถเข็นผู้ป่วยชนิดนอนพร้อมเปลหาม
7. รถเข็นทำแผลพร้อมถังขยะมีฝาปิด
8. หม้อต้มเครื่องมือไฟฟ้า
9. หม้อก๊อส และสำลี
10. เครื่องวัดความดันโลหิตชนิดตั้งพื้นพร้อมหูฟัง
11. ลูกยางช่วยหายใจชนิดมือบีบพร้อมอุปกรณ์
12. ชุดวินิจฉัยโรค
13. ชุดทำแผล
14. เสาแขวนน้ำเกลือ
15. ชุดขับถ่าย
16. โคมไฟส่องตรวจโรค

รูปที่ 10.1

11. มีการจัดเตรียมครุภัณฑ์ทางการแพทย์ถูกต้องเหมาะสมพร้อมใช้งาน (1 คะแนน)

คำอธิบาย ครุภัณฑ์ทางการแพทย์พื้นฐานที่มีอยู่ทั้ง 16 รายการ ต้องดูแลบำรุงรักษาและจัดเตรียมให้อยู่ในสภาพที่ไม่ชำรุด พร้อมใช้งาน เครื่องมือที่จำเป็นต้องได้รับการทำให้ปราศจากเชื้อ เช่น ชุดทำแผลต้องอยู่ในสภาพที่ได้รับการทำให้ปราศจากเชื้อ พร้อมใช้งานได้ทันทีกรณีเกิดอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน หรือลูกยางช่วยหายใจต้องอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้กรณีมีผู้ต้องขังที่ต้องช่วยชีวิตฉุกเฉิน เป็นต้น

รูปที่ 11.1

รูปที่ 11.2

12. มีการจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์ทางการแพทย์ประจำสถานพยาบาล (1 คะแนน)

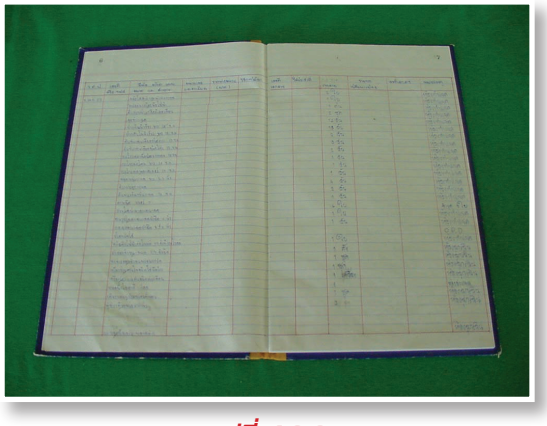
คำอธิบาย ทะเบียนครุภัณฑ์ทางการแพทย์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมครุภัณฑ์ทางการแพทย์ทุกรายการของสถานพยาบาล รวมทั้งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมจำนวน สภาพ ราคาของพัสดุ ซึ่งสถานพยาบาลจะต้องจัดทำทะเบียนคุมครุภัณฑ์ทางการแพทย์ของหน่วยงานของตนให้ถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ดังตัวอย่าง

ทะเบียนครุภัณฑ์ทางการแพทย์

วัน เดือน ปี	เลขที่ หรือ รหัส	ยี่ห้อ ชนิด แบบ ขนาด และ ลักษณะ	หมายเลข และ ทะเบียน	ราคา ต่อ หน่วย (บาท)	วิธีการ ได้มา	เลขที่ เอกสาร	ใช้ ประจำ ที่	หลักฐาน การจ่าย	รายการ เปลี่ยน แปลง	เลขที่ เอกสาร	หมายเหตุ

รูปที่ 12.1

รูปที่ 12.2

13. มีกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ต้องขัง เช่น การบรรยาย การจัดบอร์ด (1 คะแนน)

คำอธิบาย ต้องมีการดำเนินการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม โดยจัดทำตารางการบรรยายความรู้ประจำเดือน (ประกอบด้วย หัวข้อเรื่อง สถานที่ดำเนินการ และผู้ดำเนินการ) แสดงไว้อย่างชัดเจนที่สถานพยาบาล ทั้งนี้ให้มีการดำเนินกิจกรรม อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ให้มีการจัดบอร์ดความรู้ด้านสุขภาพที่สถานพยาบาล สำหรับให้ผู้ต้องขังที่มารอตรวจได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

ตัวอย่าง : การจัดทำตารางการดำเนินงาน

สัปดาห์ที่	หัวข้อเรื่อง/รายละเอียด	สถานที่ดำเนินการ	ผู้ดำเนินการ
1 (3 ม.ค.50)	การปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพ	โรงเลี้ยง	พยาบาลประจำสถานพยาบาล
2 (9 ม.ค.50)	ประโยชน์ของการออกกำลังกาย	สนามกีฬาของเรือนจำ	
3 (16-18 ม.ค. 50)	การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ	ฝ่ายการศึกษา	
4 (30-31 ม.ค.50)	การดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์และทารก	แดนหญิง	

รูปที่ 13.1

14. มีการให้คำปรึกษาทางด้านสุขภาพแก่ผู้ต้องขัง (1 คะแนน)

คำอธิบาย ต้องจัดให้มีคลินิกให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อให้ผู้ต้องขังมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม อาทิเช่น คลินิกเลิกสูบบุหรี่ คลินิกโภชนาการ คลินิกคลายเครียด คลินิกผู้สูงอายุ เป็นต้น

รูปที่ 14.1

15. มีการคัดกรองโรคแก่ผู้ต้องขังแรกรับและติดตามเป็นระยะๆ (1 คะแนน)

คำอธิบาย ผู้ต้องขังแรกรับทุกคนจะต้องมีการตรวจสุขภาพ ซักประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อเรื้อรัง หากพบผู้ต้องขังมีอาการเข้าได้กับโรคเหล่านั้น ให้รีบดำเนินการให้ผู้ต้องขังได้รับการรักษาตามความเหมาะสมแห่งโรค และมีการบันทึกประวัติ ติดตามผลเป็นระยะๆ

16. มีการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อให้กับผู้ต้องขัง (1 คะแนน)

คำอธิบาย มีการคัดกรองผู้ต้องขังแรกรับหรือผู้ต้องขังภายในอย่างสม่ำเสมอเพื่อค้นหาผู้ต้องขังป่วยด้วยโรคติดต่อหรือในช่วงที่มีการระบาดของโรค หากพบผู้ต้องขังป่วยด้วยโรคติดต่อต้องดำเนินการให้ผู้ต้องขังได้รับการรักษาตามความเหมาะสมแห่งโรค แยกผู้ต้องขังไว้ในบริเวณห้องแยกโรคติดต่อ และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ความรู้แก่ผู้ต้องขังอย่างสม่ำเสมอ

รูปที่ 16.1

17. มีการให้บริการด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ต้องขังป่วย (1 คะแนน)

คำอธิบาย มีการให้บริการด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ต้องขังป่วย

18. มีการจัดทำทะเบียนประวัติ (OPD Card) ของผู้ต้องขังป่วย (1 คะแนน)

คำอธิบาย ทะเบียนประวัติผู้ต้องขังป่วย (OPD Card) ใช้ในการบันทึกประวัติความเจ็บป่วย การรักษาพยาบาลของผู้ต้องขังป่วย ตลอดจนใช้ในการติดตามผลการรักษา ซึ่งจะต้องจัดเก็บให้เป็นระบบและเป็นระเบียบเรียบร้อย สามารถค้นหาได้สะดวก เช่น เรียงตามตัวอักษรหรือเรียงตามตัวเลข เป็นต้น

รูปที่ 18.1

รูปที่ 18.2

19. มีมาตรฐานการให้บริการ เช่น การทำหัตถการต่างๆ จะกระทำโดยผู้ที่มีความรู้หรือผ่านการฝึกปฏิบัติมาเป็นอย่างดี มีความถูกต้องและปลอดภัย (1 คะแนน)

คำอธิบาย การให้บริการสาธารณสุขต้องอยู่บนพื้นฐานของการให้บริการที่ได้มาตรฐาน ซึ่งประกอบด้วย การจัดสถานที่ให้บริการที่ดี สถานที่ต้องกว้างขวาง เพียงพอ เหมาะสมต่อการให้บริการ มีห้องตรวจที่สะอาด มิดชิด เป็นสัดส่วน ปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีการจัดเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ที่ดี สะอาด และปลอดภัย ผู้ป่วยที่มารับบริการจะต้องได้รับความรู้ คำแนะนำเพื่อนำไปปฏิบัติตามแผนการรักษา กรณีมีการจ่ายยา ยาและผลิตภัณฑ์ในการให้บริการต้องมีคุณภาพ ถูกต้องตามแผนการรักษา เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ ต้องให้บริการด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น มีกิริยาที่สุภาพ ให้บริการด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และกรณีมีการทำหัตถการ เช่น ทำแผล ฉีดยา ช่วยฟื้นคืนชีพ ต้องกระทำโดยผู้ที่ผ่านการฝึกมาเป็นอย่างดี มีความปลอดภัย ถูกต้อง เหมาะสม การทำหัตการทุกครั้งต้องมุ่งเน้นให้มีความปลอดภัยต่อชีวิตผู้ป่วย และคำนึงถึงสิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

20. มีการจ่ายยาที่ถูกต้องตามหลักการใช้ยา (1 คะแนน)

คำอธิบาย การจ่ายยาที่ถูกต้องตามหลักการใช้ยา

1. ใช้ยาให้ถูกโรค คือ ใช้ยาให้ตรงกับโรคที่เป็น เพราะหากใช้ยาไม่ถูกกับโรคอาจทำให้ได้รับอันตรายจากยานั้นได้หรือไม่ได้ผลในการรักษา และยังอาจเกิดโรคอื่นแทรกซ้อนได้
2. ใช้ยาให้ถูกกับคน คือต้องดูให้ละเอียดก่อนว่าใช้ยาชนิดใด ใช้กับใคร เพศใดและอายุเท่าใด เพราะอวัยวะต่างๆ ในร่างกายของคนแต่ละเพศ แต่ละวัยมีความแตกต่างกัน เช่น สตรีมีครรภ์ การให้ยาต้องคำนึงถึงเด็กในครรภ์ด้วยเพราะยาหลายชนิดผ่านจากแม่ไปสู่เด็กได้ทางรก
3. ใช้ยาให้ถูกเวลา คือ ช่วงเวลาในการรับประทานยาหรือการนำยาเข้าสู่ร่างกายด้วยวิธีอื่นๆ เช่น หยอด เหน็บ ยาฉีด เพื่อให้ปริมาณของยาในกระแสเลือดมีมากพอในการบำบัดรักษาโดยไม่เกิดพิษและไม่น้อยเกินไปจนไม่สามารถรักษาโรคได้
4. ใช้ยาให้ถูกวิธี เนื่องจากการนำยาเข้าสู่ร่างกายมีหลายวิธี เช่น การกิน การฉีด การทาการหยอด การเหน็บ ซึ่งการจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของตัวยานั้นๆ
5. ใช้ยาให้ถูกขนาด คือ การใช้ยารักษาโรคจะต้องถูกขนาดตามที่แพทย์สั่ง จึงจะได้ผลดีในการรักษา
6. ใช้ยาให้ถูกทาง ได้แก่
   - 6.1 การใช้ยาที่ใช้ภายนอก ได้แก่ ยาขี้ผึ้ง ยาครีม ยาผง ยาเหน็บ ยาหยอด
   - 6.2 การใช้ยาที่ใช้ภายใน ได้แก่ ยาที่ใช้รับประทาน เช่น ยาเม็ด ยาผง ยาน้ำ

รูปที่ 20.1

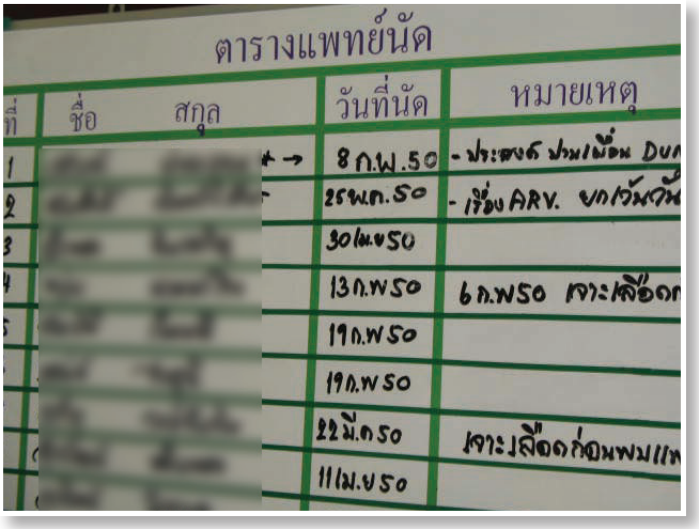
21. มีระบบการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ และการกำจัดขยะติดเชื้อในสถานพยาบาล (1 คะแนน)

คำอธิบาย ระบบการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อในสถานพยาบาล สามารถทำได้โดย

1. จัดให้มีอ่างล้างมือและอุปกรณ์ในการล้างมือ เช่น น้ำยาล้างมือ ผ้าเช็ดมือ
2. จัดให้มีอุปกรณ์ในการป้องกันการติดเชื้อ เช่น ถุงมือใช้ครั้งเดียวทิ้ง ผ้าปิดปาก-จมูก ผ้ายางกันเปื้อน ฯลฯ
3. จัดให้มีถุงขยะติดเชื้อแยกจากถุงขยะทั่วไป รวมทั้งมีการกำจัดขยะที่ถูกวิธี เช่น การเผา การฝัง เป็นต้น และในกรณีเข็ม กระบอกฉีดยาที่ใช้แล้วต้องตรวจนับและทำลายให้ถูกวิธี
4. การให้การพยาบาลต้องคำนึงถึงหลัก universal precaution
5. การใช้เครื่องมือทางการแพทย์ต่างๆ กับผู้ต้องขังต้องคำนึงถึงหลักการทำให้ปราศจากเชื้อ เช่น โดยวิธีการต้ม การนึ่งโดยใช้ความดันไอน้ำ การแช่ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อต่างๆ เป็นต้น

22. มีการให้บริการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง เช่น การนัดหมาย และติดตามผลการรักษาพยาบาล (1 คะแนน)

คำอธิบาย จัดให้มีระบบการนัดหมายและการติดตามผลการรักษาพยาบาล เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง เช่น มีใบนัดผู้ต้องขังมาตรวจที่สถานพยาบาลหรือจัดทำสมุดนัดผู้ต้องขังที่จำเป็นต้องได้รับการฉีดยาอย่างต่อเนื่อง หรือสมุดนัดที่จะต้องนำผู้ต้องขังป่วยออกไปตรวจรักษายังโรงพยาบาลภายนอกตามที่แพทย์นัดหมาย

รูปที่ 22.1

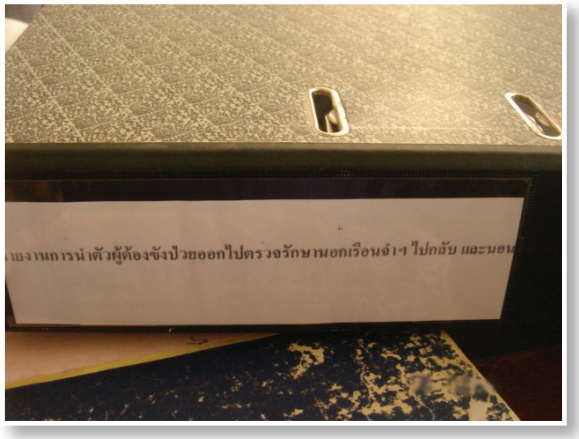
รูปที่ 22.2

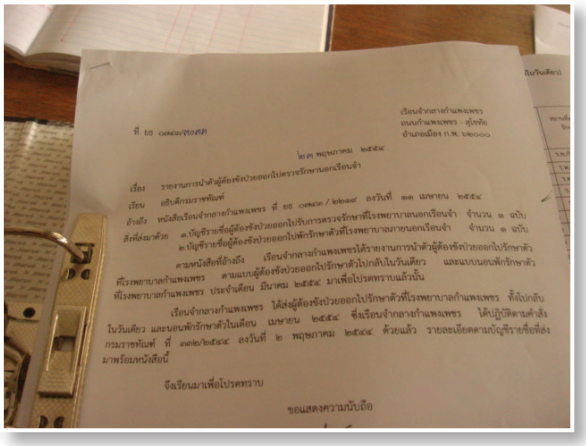
รูปที่ 22.3

23. มีการส่งต่อ หรือย้ายผู้ต้องขังป่วยหนักเกินขีดความสามารถออกไปรับการรักษาต่อยังโรงพยาบาลภายนอก (1 คะแนน)

คำอธิบาย กรณีผู้ต้องขังที่มีอาการเจ็บป่วย และเจ้าหน้าที่สถานพยาบาลเรือนจำได้พยายามให้การรักษามาระยะหนึ่งแล้ว หรือได้เชิญแพทย์เข้ามาทำการรักษาภายในเรือนจำแล้ว แต่อาการเจ็บป่วยไม่ดีขึ้น หรือแพทย์ผู้รับผิดชอบอนามัยเรือนจำได้พิจารณาแล้วว่าอุปกรณ์ภายในเรือนจำไม่สามารถให้การรักษาได้ จึงต้องส่งผู้ต้องขังออกไปรับการรักษายังโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำ หรือต้องย้ายเรือนจำเพื่อความสะดวกในการส่งรักษายังโรงพยาบาลที่แพทย์ลงความเห็นให้ส่งรักษา ทั้งนี้ จะต้องคำนึงถึงความจำเป็น เหมาะสม และปลอดภัยในการควบคุมเป็นหลัก

รูปที่ 23.1

รูปที่ 23.2

24. มีการจัดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังป่วยตามความเหมาะสม (1 คะแนน)

คำอธิบาย ต้องมีการค้นหาผู้ต้องขังที่มีความจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจเช่น ผู้ต้องขังป่วยอัมพาต อัมพฤกษ์ โรคกระดูกและข้อและกล้ามเนื้อ โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง ตลอดจน ผู้ต้องขังพิการ เป็นต้น และให้การดูแลขั้นต้น เช่น การทำกายภาพบำบัดอย่างง่าย การฝึกหายใจอย่างถูกวิธี การพิจารณานำตัวไปจดทะเบียนคนพิการ การรักษาตาต้อกระจกด้วยการผ่าตัดเปลี่ยนเลนส์แก้วตาเทียม การจัดหาแว่นสายตา เป็นต้น หรือพิจารณาส่งต่อทางเวชศาสตร์ฟื้นฟูในรายที่มีความจำเป็น ตลอดจนจัดให้มีการฝึกออกกำลังกายเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังป่วยโดยทั่วไปด้วย

รูปที่ 24.1

รูปที่ 24.2

25. มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอรับการสนับสนุนในด้านการให้บริการสาธารณสุขแก่ผู้ต้องขัง (1 คะแนน)

คำอธิบาย ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยบริการปฐมภูมิเท่าที่ควรให้ประสานขอความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เช่น สโมสรโรตารี สโมสรไลอ้อน ฯลฯ เพื่อขอความร่วมมือในการนำแพทย์และพยาบาลมาให้บริการตรวจและรักษาสุขภาพแก่ผู้ต้องขังอีกทางหนึ่ง

รูปที่ 25.1

5. มาตรฐานด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล

(คะแนนรวมด้านละ 25 คะแนน เกณฑ์มาตรฐานต้องได้ด้านละ 22 คะแนนขึ้นไป และต้องผ่านทั้ง 2 ด้าน)

5.1 มาตรฐานด้านการกำจัดขยะมูลฝอย (คะแนนรวม 25 คะแนน ต้องได้ 22 คะแนนขึ้นไป)

1. มีที่รองรับขยะ (ถังขยะ) เพียงพอ (3 คะแนน)

คำอธิบาย บริเวณเรือนจำต้องจัดถังขยะไว้ตามจุดต่างๆ ที่เป็นแหล่งเกิดขยะของเรือนจำอย่างเพียงพอ

รูปที่ 1.1

รูปที่ 1.2

2. ถังใส่ขยะมีสภาพดี ไม่ชำรุด มีฝาปิด ทำความสะอาดง่าย (4 คะแนน)

คำอธิบาย ถังขยะหรือภาชนะใส่ขยะทุกจุดต้องมีสภาพดี ไม่ชำรุด รั่วซึมแตกหัก มีฝาปิดมิดชิด ทำความสะอาดง่าย และมีการทำความสะอาดสม่ำเสมอ โดยดูจากถังขยะไม่มีคราบสกปรกเกาะ ฝังแน่น

3. มีการแยกประเภทขยะ ขยะเปียก ขยะแห้ง ที่จุดรองรับขยะ (4 คะแนน)

คำอธิบาย จุดรองรับแต่ละจุดต้องมีถังแยกขยะโดยการทำสัญลักษณ์หรือเขียนไว้ที่ตัวถังหรือภาชนะใส่ขยะอย่างน้อยเป็น 2 ประเภท คือ ขยะเปียก และขยะแห้ง หรือหากสามารถแยกจัดการกับขยะที่สามารถผ่านกระบวนการเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ได้ควรเพิ่มถังแยกขยะรีไซเคิลไว้ ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ต้องขังมีความเข้าใจในการแยกขยะประเภทต่างๆ และกวดขันการให้ความร่วมมือทิ้งขยะให้ถูกถัง ถูกประเภท

4. บริเวณที่พักขยะ มีการแยกประเภทขยะและรวบรวมใส่ภาชนะหรือถุงที่มีการปกปิดมิดชิด ไม่มีการรั่วซึม (3 คะแนน)

คำอธิบาย กรณีมีที่พักขยะหรือที่รวมขยะก่อนนำไปกำจัด ต้องมีการแยกประเภทขยะเปียก ขยะแห้ง หรือขยะรีไซเคิลให้เป็นสัดส่วน ไม่รวมขยะทุกประเภทด้วยกัน ต้องรวบรวมใส่ภาชนะหรือถุงที่มีการปกปิดมิดชิด ไม่รั่วซึมโดยเฉพาะขยะเปียก

รูปที่พักขยะที่ 4.1

รูปที่พักขยะที่ 4.2

5. ไม่พบเศษขยะ เช่น ถุงพลาสติก ก้นบุหรี่ ฯลฯ ตามบริเวณทั่วไป (1 คะแนน)

คำอธิบาย บริเวณทั่วไปทุกบริเวณในเรือนจำ ต้องไม่พบเศษขยะทุกประเภทตกค้างตามพื้น เช่น เศษอาหาร ถุงพลาสติก ก้นบุหรี่ ฯลฯ

รูปที่ 5.1

รูปที่ 5.2
(ร่องระบายน้ำ)

6. การกำจัดมูลสัตว์ถูกต้อง ไม่มีกลิ่นรบกวน (2 คะแนน)

คำอธิบาย กรณีมีการฝึกวิชาชีพเลี้ยงสัตว์ต่างๆ ต้องมีการกำจัดมูลสัตว์และของเสีย เช่น เศษอาหาร เลี้ยงสัตว์อย่างถูกต้อง โดยทำความสะอาดสถานที่เลี้ยงสัตว์อย่างสม่ำเสมอ การเก็บรวบรวมมูลสัตว์ให้เป็นสัดส่วน การบำบัดน้ำเสียจากการเลี้ยงสัตว์ เช่น มีบ่อพักน้ำเสียเป็นระยะอย่างน้อย 3 ขั้นตอน ไม่มีกลิ่นเหม็นรบกวนบริเวณใกล้เคียง

7. ไม่พบแมลงวันหรือหนอนแมลงวัน ในที่รองรับขยะหรือที่พักรวมขยะ (2 คะแนน)

คำอธิบาย ต้องมีการนำขยะไปกำจัดอย่างสม่ำเสมอ ไม่เป็นแหล่งอาหารหรือแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์แมลงนำโรค ไม่พบแมลงวันหรือหนอนแมลงวัน ทั้งในถังหรือภาชนะรองรับขยะตามจุดต่างๆ หรือที่พักรวบรวมขยะ

รูปที่ 7.1

รูปที่ 7.2

8. มีการกำจัดขยะเปียกได้หมด ไม่มีขยะตกค้าง (5 คะแนน)

คำอธิบาย ต้องมีการนำขยะออกกำจัดทุกวันโดยเฉพาะขยะเปียกไม่ควรให้มีตกค้างข้ามวัน หากกำจัดเองต้องใช้วิธีที่ถูกต้อง เช่น เตาเผาขยะที่ใช้ความร้อนสูง ฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

รูปที่ 8.1

รูปที่ 8.2

รูปที่ 8.3

9. มีป้ายบอกบริเวณหรือจุดสำหรับทิ้งขยะ แยกขยะ หรือคำเตือนต่างๆ (1 คะแนน)

คำอธิบาย ให้จัดทำป้ายหรือสัญลักษณ์ที่ผู้ต้องขังเข้าใจได้ บอกหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการทิ้งแยกขยะให้ถูกประเภทตามจุดต่างๆ ในเรือนจำตามความเหมาะสม

รูปที่ 9.1

รูปที่ 9.2

5.2 มาตรฐานด้านการกำจัดสิ่งปฏิกูล (คะแนนรวม 25 คะแนน ต้องได้ 22 คะแนนขึ้นไป)

1. พื้น ผนัง โถส้วม ที่ปัสสาวะสะอาด (4 คะแนน)

คำอธิบาย พื้น ผนัง ของตัวเรือนส้วม โถส้วมทั้งด้านในและที่นั่งหรือเหยียบ รวมทั้งโถปัสสาวะต้องไม่มีคราบสกปรกต่างๆ ไม่มีน้ำขังบริเวณพื้น ไม่มีกลิ่นเหม็นรบกวน

รูปที่ 1.1

รูปที่ 1.4

2. ตัวเรือนส้วมมีการระบายอากาศดี แสงสว่างเพียงพอ (2 คะแนน)

คำอธิบาย ตัวเรือนส้วมต้องมีพื้นที่ระบายอากาศ สามารถระบายความชื้น กลิ่นอับภายในส้วมได้ดี แสงสว่างเพียงพอในการมองเห็นสำหรับการทำความสะอาด และติดหลอดไฟที่ใช้การได้เพื่อเห็นแสงสว่างในเวลากลางคืนให้มองเห็นสภาพในส้วมชัดเจน

รูปที่ 2.1

3. มีระบบเก็บกักอุจจาระไม่ชำรุด มีท่อระบายอากาศ (4 คะแนน)

คำอธิบาย ระบบเก็บกักอุจจาระได้แก่ ถังเกรอะต้องไม่ชำรุด เช่น มีรอยแตกหักเป็นช่อง ร่องที่แมลงหรือสัตว์สามารถเข้าถึงภายในได้ และต้องมีท่อระบายอากาศสำหรับระบายก๊าซที่เกิดขึ้นภายในถังเกรอะ โดยให้ความสูงของท่ออยู่ในระดับที่กลิ่นจะไม่รบกวน (ปลายท่อควรเป็นท่อเปิด 3 ทาง)

รูปที่ 3.1

รูปที่ 3.2

4. ไม่มีการปล่อยหรือตักอุจจาระหรือน้ำจากบ่อเกรอะ สู่ภายนอกโดยตรง (5 คะแนน)

คำอธิบาย ต้องไม่มีการกำจัดของเสียภายในถังเกรอะทั้งส่วนน้ำหรือส่วนกากด้วยวิธีการปล่อยหรือตักออกจากถังเกรอะสู่ภายนอก เช่น ลงทางระบายน้ำ ฝังกลบ ฯลฯ โดยตรง ของเสียจากถังเกรอะหากปล่อยออกจะต้องผ่านระบบบำบัดขั้นที่ 2 เช่น ระบบกรองไร้อากาศ หรือระบบเติมอากาศอย่างเหมาะสมก่อน

รูปที่ 4.1

5. สถานที่ตั้งส้วมห่างจากแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ (บ่อน้ำดื่ม บ่อบาดาล ฯลฯ) มากกว่า 30 เมตร (3 คะแนน)

คำอธิบาย สถานที่ตั้งส้วม ได้แก่ ตัวเรือนส้วม ที่เก็บกักหรือบ่อเกรอะ บ่อกรองไร้อากาศหรือระบบบำบัดแบบเติมอากาศต้องอยู่ห่างจากแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ ที่ยังนำมาใช้ประโยชน์อยู่ ได้แก่ บ่อน้ำตื้น บ่อน้ำบาดาล สระน้ำ ฯลฯ มากกว่า 30 เมตร เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสิ่งสกปรกจากส้วม

รูปที่ 5.1

6. มีที่สำหรับล้างมือ สภาพดี ภายในหรือด้านหน้าบริเวณส้วม (1 คะแนน)

คำอธิบาย บริเวณหน้าส้วมโดยเฉพาะส้วมแถวควรจัดทำอ่างล้างมือหรือที่สำหรับล้างมือให้เพียงพอไว้สำหรับผู้ต้องขังทำความสะอาดมือภายหลังออกจากส้วม

รูปที่ 6.1

รูปที่ 6.2

7. มีการกำจัดสิ่งปฏิกูลด้วยวิธีที่เหมาะสม เช่น มีการบำบัดขั้นที่ 2 หรือหน่วยงานภายนอกใช้รถสูบนำออกกำจัด (4 คะแนน)

คำอธิบาย การกำจัดอุจจาระอย่างถูกวิธี คือ มีระบบเก็บกักเพื่อบำบัดขั้นต้นและมีการบำบัดน้ำเสียขั้นที่ 2 หรือมีหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องดำเนินการใช้รถที่มีอุปกรณ์ในการสูบสิ่งปฏิกูลเพื่อนำออกไปกำจัด

รูปที่ 7.1

รูปที่ 7.2

8. มีจำนวนส้วมพอเพียง (1 คะแนน)

คำอธิบาย จัดให้มีส้วมสำหรับผู้ต้องขังใช้ขับถ่ายทั้งในช่วงเวลากลางวันและกลางคืนพอเพียง (หากมีการจัดทำโถปัสสาวะสำหรับผู้ต้องขังชายจะช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังที่จะใช้ส้วมสำหรับขับถ่ายในคราวเดียวกันได้)

9. มีอุปกรณ์ในห้องส้วมพอเพียง เช่น อ่างเก็บน้ำ ภาชนะตักน้ำ แปรงทำความสะอาด (1 คะแนน)

คำอธิบาย ส้วมต้องมีอุปกรณ์ที่จำเป็นอย่างเพียงพอ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำสำหรับทำความสะอาด ภาชนะตักน้ำหรือขันน้ำ แปรงสำหรับทำความสะอาด ฯลฯ

รูปที่ 9

ภาคผนวก

แบบประเมินสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง
เรือนจำ/ทัณฑสถาน/สถานกักขัง.....

คำชี้แจงและวิธีการใช้แบบประเมินสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง

1. แบบประเมินสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขังเป็นแบบประเมินโดยการสำรวจ เพื่อให้คะแนนตามตัวชี้วัดระดับกรมของกรมราชทัณฑ์ “จำนวนเรือนจำ/ ทัณฑสถานที่มีสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง”
2. ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปให้ผู้ประเมินลงรายละเอียดข้อมูลให้ครบถ้วน
3. ส่วนที่ 2 การให้คะแนนตัวชี้วัด ผู้ประเมินจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุข ไม่น้อยกว่า 2 คน ใส่คะแนนที่เรือนจำได้รับ เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนตามรายละเอียดมาตรฐานแต่ละข้อในช่องคะแนนที่ได้ (ครั้งที่ 1 หรือ ครั้งที่ 2) และรวมคะแนนที่ได้ในแต่ละด้าน
4. การสรุปผล เมื่อรวมคะแนนแต่ละด้านให้ถือเกณฑ์ผ่าน ดังนี้

4.1 ด้านที่นอน	ได้อย่างน้อย	22	คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน
4.2 ด้านสูทกรรม	ได้	18	คะแนน จากคะแนนเต็ม 18 คะแนน
4.3 ด้านโรงเลี้ยงอาหาร	ได้อย่างน้อย	22	คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน
4.4 ด้านสถานพยาบาล	ได้	25	คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน
4.5 ด้านการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล			
4.5.1 ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย	ได้อย่างน้อย	22	คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน
4.5.2 ด้านการกำจัดสิ่งปฏิกูล	ได้อย่างน้อย	22	คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน

และหากเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้คะแนนน้อยกว่า 22 คะแนน ให้ถือว่าไม่ผ่านเกณฑ์ด้านการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

ผลการสำรวจ	ครั้งที่1 (คะแนนที่ได้)	ครั้งที่ 2 (คะแนนที่ได้)	หมายเหตุ
1. ด้านที่นอน			
2. ด้านสูทกรรม			
3. ด้านโรงเลี้ยงอาหาร			
4. ด้านสถานพยาบาล			
5. ด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล 5.1 ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย			
5.2 ด้านการกำจัดสิ่งปฏิกูล			

ผลการสำรวจ	ครั้งที่1 (คะแนนที่ได้)	ครั้งที่ 2 (คะแนนที่ได้)	หมายเหตุ
สรุปผลการประเมิน (ผ่าน/ไม่ผ่าน)			
ผู้ประเมิน	1	1	
	2	2	
	3	3	
หน่วยงานผู้ประเมิน			
ผู้รับทราบผลการประเมิน			
วัน เดือน ปี ที่ประเมิน			

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. จำนวนผู้ต้องขัง

ครั้งที่1	ครั้งที่2
ผู้ต้องขังชาย.....คน ผู้ต้องขังหญิง.....คน รวมทั้งหมด.....คน	ผู้ต้องขังชาย.....คน ผู้ต้องขังหญิง.....คน รวมทั้งหมด.....คน

2. จำนวนพื้นที่นอน (พื้นที่เรือนนอน-พื้นที่ส้วม+พื้นที่ต่อเติม เช่น ชั้นลอย หรือพื้นที่ใช้นอนทั้งหมด) แดนชาย.....ตารางเมตร แดนหญิง.....ตารางเมตร **รวมพื้นที่ทั้งหมด.....ตารางเมตร**

3. พื้นที่นอนเฉลี่ยต่อผู้ต้องขัง (พื้นที่นอน÷จำนวนผู้ต้องขัง)

ครั้งที่1	ครั้งที่2
ชาย..... ตารางเมตร หญิง..... ตารางเมตร **พื้นที่นอนเฉลี่ยรวม..... ตร.ม.**	ชาย..... ตารางเมตร หญิง..... ตารางเมตร **พื้นที่นอนเฉลี่ยรวม..... ตร.ม.**

4. จำนวนส้วม (ที่นั่ง) ของผู้ต้องขัง

สถานที่	แดนชาย	แดนหญิง
O ส้วมในเรือนนอน		
O ส้วมแถว		
O ส้วมในโรงฝึกวิชาชีพ		
O ส้วมในโรงเรียน		
O ส้วมในสถานพยาบาล		
O ส้วมในสูทกรรม		
O อื่น.....		

5. พื้นที่ภายในเรือนจำ .....ไร่.....งาน.....ตารางวา

พื้นที่รวม .....ไร่.....งาน.....ตารางวา

6. จำนวนบุคลากรสายการแพทย์ รวมทั้งหมด .....คน

ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
O แพทย์..... คน	O แพทย์..... คน
O ทันตแพทย์..... คน	O ทันตแพทย์..... คน
O เภสัชกร.....คน	O เภสัชกร.....คน
O พยาบาลวิชาชีพ.....คน	O พยาบาลวิชาชีพ.....คน
O พยาบาลเทคนิค.....คน	O พยาบาลเทคนิค.....คน
O อื่นๆ(ระบุ).....	O อื่นๆ(ระบุ).....

7. จำนวนเตียงที่สามารถรับผู้ป่วยได้.....เตียง

8. จำนวนผู้ต้องขังป่วย (นอก) .....คน/วัน **จำนวนผู้ต้องขังป่วย (ใน)** .....คน/วัน

ส่วนที่ 2 การให้คะแนนตัวชี้วัด

1. มาตรฐานด้านที่นอน

ข้อ	คะแนน (เต็ม)	รายละเอียดมาตรฐาน	คะแนนที่ได้	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1	3	พื้น ผนัง เพดาน สะอาด แข็งแรง สภาพดี ไม่ชำรุด		
2	5	เครื่องนอนเพียงพอ(ครบตามจำนวนผู้ต้องขัง)และมีลักษณะเดียวกัน (ภายในห้องหรือเรือนนอนเดียวกัน)		
3	1	ห้องนอนมีการระบายอากาศดี(พื้นที่ประตูหน้าต่างไม่น้อยกว่า 1/4 ของพื้นที่ห้อง และความสูงจากพื้นถึงเพดาน ไม่น้อยกว่า 3.5 เมตร)		
4	4	มีอุปกรณ์ช่วยระบายอากาศ คือ พัดลมระบายความร้อน ในกรณีที่ผู้ต้องขังเกินความจุมาตรฐานต้องมีพัดลมระบายอากาศ (VENTILATOR) ที่ใช้การได้		
5	1	มีแสงสว่างเพียงพอ (มองเห็นชัดเจนในการทำความสะอาดเวลากลางวัน)		
6	1	มีอุปกรณ์ช่วยให้แสงสว่าง เช่น หลอดไฟ สภาพ ใช้งานได้		
7	1	ไม่มีเหตุรำคาญ เช่น ฝุ่น ยุง เรือด ฯลฯ		
8	4	เครื่องนอนสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็นอับ จัดเป็นระเบียบ		
9	2	พื้นที่นอนเพียงพอ (เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 1.20 ตารางเมตรต่อคน)		
10	1	มีส้วมในเรือนนอนที่สะอาด ไม่มีน้ำขังที่พื้น		
11	2	มีจุดน้ำดื่มสำรองทุกห้อง โดยจัดให้มีน้ำดื่มในภาชนะที่สะอาด มีก๊อกปิด-เปิดมีฝาปิดมิดชิด จัดวางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร อยู่นอกบริเวณส้วม หากกรณีผู้ต้องขังเกินความจุไม่มีจุดวางน้ำดื่มต้องมีการจัดการให้ผู้ต้องขังมีภาชนะสะอาดปลอดภัยบรรจุน้ำดื่มส่วนบุคคลสำหรับดื่มบนเรือนนอนให้เป็นลักษณะเดียวกัน และไม่จัดเก็บบนเรือนนอนในช่วงกลางวัน		
คะแนน	25	คะแนนที่ได้		

หมายเหตุ : 1) เกณฑ์มาตรฐาน ได้ 22 คะแนนขึ้นไป

2) เกณฑ์ข้อ 5 คำอธิบาย ห้องนอนแสงสว่างเพียงพอเพื่อให้มองเห็นได้ชัดเจนสะดวกในการทำความสะอาดเวลากลางวัน

2. มาตรฐานด้านสูทกรรม

ข้อ	คะแนน (เต็ม)	รายละเอียดมาตรฐาน	คะแนนที่ได้	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1	1	สะอาด เป็นระเบียบพื้นที่ทำด้วยวัสดุถาวร แข็ง เรียบ สภาพดี		
2	1	ไม่เตรียมและปรุงอาหารบนพื้น		
3	1	โต๊ะเตรียม-ปรุงอาหาร และบริเวณผนังเตาไฟต้องทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย (เช่น สแตนเลส กระเบื้อง) มีสภาพดี และพื้นโต๊ะต้องสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร		
4	1	อาหารเครื่องดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิทต้องมีเลขทะเบียนตำรับอาหาร เช่น เครื่องหมาย อย.		
5	1	อาหารสด เช่น เนื้อสัตว์ ผักสด ผลไม้ และอาหารแห้ง ต้องมีคุณภาพดี แยกเป็นสัดส่วนไม่ปะปนกัน วางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร หรือเก็บในตู้เย็น ถ้าเป็นห้องเย็นต้องวางอาหารสูงจากพื้นอย่างน้อย 30 เซนติเมตร สำหรับอาหารสดต้องล้างให้สะอาดก่อนนำมาปรุง		
6	1	อาหารที่ปรุงสำเร็จแล้ว เก็บในภาชนะที่สะอาด มีการปกปิด วางสูงจากพื้น อย่างน้อย 60 เซนติเมตร		
7	1	มีห้องหรือสถานที่สำหรับเก็บอาหารที่ปรุงสำเร็จแล้ว		
8	1	น้ำดื่ม เครื่องดื่ม ต้องสะอาด ใส่ภาชนะที่สะอาด มีฝาปิด มีก๊อกหรือทางเทรินน้ำหรืออุปกรณ์ที่มีด้าม สำหรับตักโดยเฉพาะ และวางสูงจากพื้น อย่างน้อย 60 เซนติเมตร		
9	1	น้ำแข็งที่ใช้บริโภคสะอาด มีฝาปิด มีอุปกรณ์ที่มีด้าม สำหรับคีบหรือตักโดยเฉพาะ วางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร และต้องไม่มีสิ่งของอื่นแช่รวมไว้		
10	1	ภาชนะอุปกรณ์ เช่น จาน ชาม ช้อน ต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่มีพิษภัย เช่น สแตนเลส กระเบื้องเคลือบขาว อลูมิเนียม เมลามีนสีขาวหรือสีอ่อน สังกะสีเคลือบขาว		

ข้อ	คะแนน (เต็ม)	รายละเอียดมาตรฐาน	คะแนนที่ได้	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
11	1	ภาชนะและช้อนตักสำหรับใส่น้ำส้มสายชู น้ำปลา และน้ำจิ้ม ต้องทำด้วยวัสดุปลอดภัย มีฝาปิด สำหรับเครื่องปรุงรสอื่นๆ ต้องใส่ภาชนะที่ทำความสะอาดง่ายมีฝาปิดและสะอาด		
12	1	ล้างภาชนะอุปกรณ์ด้วยวิธีการอย่างน้อย 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ล้างด้วยน้ำยาล้างภาชนะ และขั้นตอนที่ 2 ล้างด้วยน้ำสะอาด 2 ครั้งหรือล้างด้วยน้ำไหลและอุปกรณ์การล้างต้องสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร		
13	1	ช้อน และอุปกรณ์ตักอาหาร วางตั้งเอาด้ามขึ้นหรือวางเป็นระเบียบในภาชนะที่โปร่ง สะอาด มีการปกปิด ตั้งสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร		
14	1	ใช้ถังขยะที่ไม่รั่วซึม และมีฝาปิด		
15	1	มีท่อหรือมีรางระบายน้ำที่มีสภาพดี ไม่แตกร้าว ระบายน้ำจากสูทกรรมและที่ล้างภาชนะอุปกรณ์ ลงสู่ท่อระบายหรือแหล่งบำบัดได้ดี และต้องไม่ระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยตรง		
16	1	ห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็น มีน้ำใช้เพียงพอ		
17	1	ผู้ประกอบอาหารแต่งกายสะอาด สวมเสื้อมีแขน		
18	1	มีสุขนิสัยที่ดี เช่น ตัดเล็บสั้น ไม่สูบบุหรี่ในขณะปฏิบัติงาน ไม่ใช้มือหยิบจับอาหารที่ปรุงสำเร็จแล้วโดยตรง		
คะแนน	18	คะแนนที่ได้		

หมายเหตุ : เกณฑ์มาตรฐาน ต้องได้คะแนนเต็มครบ 18 คะแนน

3. มาตรฐานด้านโรงเลี้ยงอาหาร

ข้อ	คะแนน (เต็ม)	รายละเอียดมาตรฐาน	คะแนนที่ได้	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1	2	มีโรงเลี้ยงอาหารเป็นสัดส่วน		
2	5	สะอาด เป็นระเบียบ		
3	4	โต๊ะ เก้าอี้ สะอาด แข็งแรง จัดเป็นระเบียบ		
4	4	โต๊ะ เก้าอี้ เพียงพอกับจำนวนผู้ต้องขัง (ไม่นั่งรับประทานอาหารที่พื้น)		
5	3	มีจุดน้ำดื่มเป็นก๊อกปิด-เปิด หรือน้ำพุ หรือใส่ภาชนะที่สะอาด ซึ่งมีก๊อก ปิด-เปิด มีฝาปิดมิดชิด จัดวางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร		
6	1	มีอ่างล้างภาชนะอุปกรณ์ อ่างล้างจาน บ่อดักไขมันชั้น หรือตะแกรงผึ่งภาชนะ ในกรณีที่มีการจัดเลี้ยงแยกตามแดนและมีการล้างภาชนะอุปกรณ์แยกจากสูทกรรม		
7	1	มีอุปกรณ์ปกปิดอาหารปรุงเสร็จที่เตรียมเลี้ยง เช่น ฝาชี ในกรณีที่มีการตักวางไว้และไม่ได้จัดเลี้ยงในทันที		
8	4	มีอุปกรณ์จัดเลี้ยงครบตามจำนวนผู้ต้องขัง		
9	1	ผู้ต้องขังที่ทำหน้าที่จัดเลี้ยงอาหารแต่งกายสะอาด		
คะแนน	25	คะแนนที่ได้		

หมายเหตุ : เกณฑ์มาตรฐาน ได้ 22 คะแนนขึ้นไป

4. มาตรฐานด้านสถานพยาบาล

ข้อ	คะแนน (เต็ม)	รายละเอียดมาตรฐาน	คะแนนที่ได้	
			ครั้งที่1	ครั้งที่2
1	1	มีการจัดสถานที่เหมาะสมและสะดวกต่อการให้บริการ มีความมั่นคง แข็งแรงและแยกเป็นเอกเทศ		
2	1	มีสภาพแวดล้อมสะอาด อากาศถ่ายเทสะดวกและมีแสงสว่างเพียงพอ		

ข้อ	คะแนน (เต็ม)	รายละเอียดมาตรฐาน	คะแนนที่ได้	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
3	1	มีการจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยได้อย่างเหมาะสมและเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน		
4	1	มีการใช้สถานพยาบาลตรงตามวัตถุประสงค์ในด้านกิจการของสถานพยาบาลเพียงอย่างเดียว		
5	1	มีแพทย์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลงานด้านอนามัยเรือนจำ		
6	1	มีพยาบาลวิชาชีพหรือพยาบาลเทคนิคหรือเจ้าหน้าที่พยาบาล ปฏิบัติหน้าที่/พยาบาลเรือนจำในอัตราส่วน 1 คน : ผู้ต้องขัง 1,250 คน		
7	1	มีเวชภัณฑ์ตามบัญชียาพื้นฐานที่กรมราชทัณฑ์กำหนด		
8	1	มีการจัดทำสมุดควบคุมบัญชียาที่ถูกต้องไว้ประจำสถานพยาบาล		
9	1	มีการจัดเก็บเวชภัณฑ์ถูกต้อง แยกประเภทตามหมวดหมู่ และมีการเฝ้าระวังการหมดอายุของยา		
10	1	มีครุภัณฑ์ทางการแพทย์พื้นฐานครบทั้ง 16 รายการ		
11	1	มีการจัดเตรียมครุภัณฑ์ทางการแพทย์ถูกต้องเหมาะสมพร้อมใช้งาน		
12	1	มีการจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์ทางการแพทย์ประจำสถานพยาบาล		
13	1	มีกิจกรรมการให้ความรู้แก่ผู้ต้องขัง เช่น การบรรยาย การจัดบอร์ด		
14	1	มีการให้คำปรึกษาทางด้านสุขภาพแก่ผู้ต้องขัง		
15	1	มีการคัดกรองโรคแก่ผู้ต้องขังแรกรับและติดตามเป็นระยะๆ		
16	1	มีการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อให้กับผู้ต้องขัง		
17	1	มีการให้บริการด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ต้องขังป่วย		
18	1	มีการจัดทำทะเบียนประวัติ (OPD Card) ของผู้ต้องขังป่วย		
19	1	มีมาตรฐานการให้บริการ เช่น การทำหัตถการต่างๆ จะกระทำโดยผู้ที่มีความรู้หรือผ่านการฝึกปฏิบัติมาเป็นอย่างดี มีความถูกต้องและปลอดภัย		

ข้อ	คะแนน (เต็ม)	รายละเอียดมาตรฐาน	คะแนนที่ได้	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
20	1	มีการจ่ายยาที่ถูกต้องตามหลักการใช้ยา		
21	1	มีระบบการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ และการกำจัดขยะติดเชื้อในสถานพยาบาล		
22	1	มีการให้บริการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่อง เช่น การนัดหมาย และติดตามผลการรักษาพยาบาล		
23	1	มีการส่งต่อ หรือย้ายผู้ต้องขังป่วยหนักเกินขีดความสามารถออกไปรับการรักษาต่อยังโรงพยาบาลภายนอก		
24	1	มีการจัดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังป่วยตามความเหมาะสม		
25	1	มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอรับการสนับสนุนในด้านการให้บริการสาธารณสุขแก่ผู้ต้องขัง		
คะแนน	25	คะแนนที่ได้		

หมายเหตุ : 1) เกณฑ์มาตรฐาน ต้องได้คะแนนเต็มครบ 25 คะแนน

2) เกณฑ์ข้อ 6 กรณีที่กรมฯยังไม่สามารถจัดอัตรากำลังให้ได้ แต่เรือนจำมีแพทย์ห้วงเวลาเข้าทำการตรวจรักษา หรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาจัดบริการด้านการดูแลสุขภาพอนามัยผู้ต้องขัง หรือมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านการพยาบาลและได้รับมอบหมายให้ดูแลงานสถานพยาบาลให้ถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานอย่างมีเงื่อนไข

5. มาตรฐานด้านการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล

5.1 การกำจัดขยะมูลฝอย

ข้อ	คะแนน (เต็ม)	รายละเอียดมาตรฐาน	คะแนนที่ได้	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1	3	มีที่รองรับขยะ (ถังขยะ) พียงพอ		
2	4	ถังใส่ขยะมีสภาพดี ไม่ชำรุด มีฝาปิด ทำความสะอาดง่าย		
3	4	มีการแยกประเภทขยะ ขยะเปียก ขยะแห้ง ที่จุดรองรับขยะ		

ข้อ	คะแนน (เต็ม)	รายละเอียดมาตรฐาน	คะแนนที่ได้	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
4	3	บริเวณที่พักขยะ มีการแยกประเภทขยะและรวบรวมใส่ภาชนะหรือถุงที่มีการปกปิด มิดชิด ไม่มีการรั่วซึม		
5	1	ไม่พบเศษขยะ เช่น ถุงพลาสติก ก้นบุหรี่ ฯลฯ ตามบริเวณทั่วไป		
6	2	การกำจัดมูลสัตว์ถูกต้อง ไม่มีกลิ่นรบกวน		
7	2	ไม่พบแมลงวันหรือหนอนแมลงวัน ในที่รองรับขยะหรือที่พักรวมขยะ		
8	5	มีการกำจัดขยะเปียกได้หมด ไม่มีขยะตกค้าง		
9	1	มีป้ายบอกบริเวณหรือจุดสำหรับทิ้งขยะ แยกขยะหรือคำเตือนต่างๆ		
คะแนน	25	คะแนนที่ได้		

5.2 กำจัดสิ่งปฏิกูล

ข้อ	คะแนน (เต็ม)	รายละเอียดมาตรฐาน	คะแนนที่ได้	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1	4	พื้น ผนัง โถส้วม ที่ปัสสาวะสะอาด		
2	2	ตัวเรือนส้วมมีการระบายอากาศดี แสงสว่างเพียงพอ		
3	4	มีระบบเก็บกักอุจจาระไม่ชำรุด มีท่อระบายอากาศ		
4	5	ไม่มีการปล่อยหรือตักอุจจาระหรือน้ำจากบ่อเกรอะสู่ภายนอกโดยตรง		
5	3	สถานที่ตั้งส้วมห่างจากแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ (บ่อน้ำดื่ม บ่อบาดาล ฯลฯ) มากกว่า 30 เมตร		
6	1	มีที่สำหรับล้างมือ สภาพดี ภายในหรือด้านหน้าบริเวณส้วม		
7	4	มีการกำจัดสิ่งปฏิกูลด้วยวิธีที่เหมาะสม เช่นมีการบำบัดขั้นที่ 2 หรือหน่วยงานภายนอกใช้ รถสูบนำออกกำจัด		

ข้อ	คะแนน (เต็ม)	รายละเอียดมาตรฐาน	คะแนนที่ได้	
			ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
8	1	มีจำนวนส้วมพอเพียง		
9	1	มีอุปกรณ์ในห้องส้วมพอเพียง เช่น อ่างเก็บน้ำ ภาชนะตักน้ำ แปรงทำความสะอาด		

หมายเหตุ: 1) คำอธิบาย จำนวนส้วมเพียงพอ หมายถึง จัดให้มีส้วมสำหรับผู้ต้องขังขับถ่ายทั้งในช่วงเวลากลางวันและกลางคืนพอเพียง(หากมีการจัดทำโถปัสสาวะสำหรับผู้ต้องขังชายจะช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังที่จะใช้ส้วมสำหรับขับถ่ายในคราวเดียวกันได้)

2) เกณฑ์มาตรฐาน 5.1 และ 5.2 ด้านการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ต้องได้คะแนนด้านละ 22 คะแนน ขึ้นไปและต้องผ่านทั้ง 2 ด้าน จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

ชื่อหนังสือ คู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐานสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง

จัดทำโดย กลุ่มงานส่งเสริมอนามัย กองบริการทางการแพทย์ กรมราชทัณฑ์

ที่ปรึกษา

พันตำรวจเอกสุชาติ วงศ์อนันต์ชัย	อธิบดีกรมราชทัณฑ์
นายสมศักดิ์ รังสิโยภาส	รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฝ่ายพัฒนาพฤตินิสัย
นายสุรชัย เกตุจินากูล	ผู้อำนวยการกองบริการทางการแพทย์

ผู้รวบรวมเนื้อหา

นางดาริกา ขมินทกูล	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
นางเกศสุรางค์ หริ่งรอด	นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ (ปฏิบัติหน้าที่นักวิชาการสาธารณสุข)
นางสาวบุษกร ภิระบรรณ	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ

พิมพ์ครั้งที่ 1 1,000 เล่ม/ กุมภาพันธ์ 2556

พิมพ์ที่ บริษัท นิวธรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด

กองบริการทางการแพทย์

กรมราชทัณฑ์